

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Sint-Angela-Instituut te TILDONK

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Instellingsnummer	33671
Instelling	Sint-Angela-Instituut
Directeur	Arthur TROCH
Adres	Kruineikestraat 5 - 3150 TILDONK
Telefoon	016-60.19.50
Fax	016-60.68.10
E-mail	info@satildonk.be
Website	http://www.sintangela.be
Bestuur van de instelling	VZW Sint-Angela-Montfortcollege
Adres	Aarschotsesteenweg 39 - 3110 ROTSELAAR
Scholengemeenschap	SGKSO Haacht
Adres	Aarschotsesteenweg 39 - 3110 ROTSELAAR
CLB	Vrij CLB Haacht-Keerbergen
Adres	Molenstraat 42 - 3140 KEERBERGEN
Dagen van het doorlichtingsbezoek	01-12-2014; 02-12-2014; 03-12-2014; 04-12-2014; 05-12-2014
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	05-12-2014
Datum bespreking verslag met de instelling	27-01-2015
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Luc MONDELAERS
Teamleden	Johanna COEMAN, Marleen DOBBELS, Agnes GEERTS, Erwin HUYBREGHTS, Geert POLFLIET, Carine STEVERLYNCK

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1 SAMENVATTING	5
2 DOORLICHTINGSFOCUS	6
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus	6
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus	6
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?	7
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	7
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	7
3.1.1.1 Techniek in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2010/7841/017)	7
3.1.1.2 Techniek in de eerste graad B-stroom (leerplan D/2010/7841/020)	8
3.1.1.3 Economie in aso tweede graad Economie (leerplan D/2006/0279/050)	10
3.1.1.4 Boekhouding / Toegepaste economie in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan D/2005/0279/014)	11
3.1.1.5 Nederlands in tso tweede graad in de studierichtingen Handel en Handel-talen (leerplan D/2012/7841/001)	13
3.1.1.6 Engels in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen (leerplannen D/2006/0279/041 en D/2014/7841/003)	14
3.1.1.7 Geschiedenis in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan D/2001/279/006)	16
3.1.1.8 Geschiedenis in tso derde graad in de studierichtingen Handel, Secretariaat-talen en Sociale en technische wetenschappen (leerplan D/2003/0279/006)	18
3.1.1.9 Integrale opdrachten in tso tweede en derde graad in de studierichting Sociale en technische wetenschappen (leerplannen D/2012/7841/080 en D/2011/7841/038)	19
3.1.1.10 Specifiek gedeelte in bso derde graad in de studierichtingen Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg / zorgkundige (leerplannen D/2014/7841/037 en D/2014/7841/035)	23
3.1.1.11 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET)	27
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?	28
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?	28
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?	29
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	30
4.1 Leerbegeleiding	30
4.2 Evaluatiepraktijk	32
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	34
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	36
6.1 Wat doet de school goed?	36
6.2 Wat kan de school verbeteren?	36
7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	37
8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG	37

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken

(zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:

- het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen

Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal structuuronderdelen.

Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:

- het onderwijsaanbod
- de uitrusting
- de evaluatiepraktijk
- de leerbegeleiding.

De onderwijsinspectie onderzoekt ook altijd de vakoverschrijdende eindtermen.

- een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
- een selectie van overige regelgeving.

2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
- ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

Het Sint-Angela-Instituut is een middelgrote school met iets meer dan 700 leerlingen. Naast een eerste graad met een A- en een B-stroom biedt de school studierichtingen aan in het aso, het bso en het tso. In het aso gaat het om een beperkt aantal studierichtingen met een economisch profiel, in het bso en het tso om studierichtingen uit het studiegebied Handel en het studiegebied Personenzorg.

De school staat in de regio bekend als een zorgdragende school. Verhoudingsgewijs trekt de school meer leerlingen aan die nood hebben aan bijkomende ondersteuning. Vaak gaat het om leerlingen die in een andere school gestart zijn, het daar niet haalden en een nieuwe kans wagen in het Sint-Angela-Instituut.

De school haakt hierop in door van zorg een centrale pijler te maken in haar schoolbeleid. Een team van leerlingenbegeleiders biedt zorg op maat en zet acties op die bijdragen tot een positief schoolklimaat. Zij ondersteunen ook de leraren die voor de eerstelijnszorg instaan. Bij de leerbegeleiding krijgen zowel het preventieve als het remediërende luik aandacht. Alle zorginterventies worden overzichtelijk bijgehouden in het digitaal leerlingenvolgsysteem. De effecten van remediëring en leerlingeninterventies en de doeltreffendheid van de zorgacties worden nauwgezet opgevolgd. De zorgvisie kent een breed draagvlak en wordt door een grote groep van leraren in de praktijk gebracht. In sommige vakken kan de integratie van de preventieve leerbegeleiding nog worden opgedreven. Ook wat het onderzoekend en zelfsturend leren betreft, is er in een aantal vakken nog ruimte voor verbetering.

De schoolleiding verwacht van haar leraren dat ze leerplangericht evalueren. Op schoolniveau zijn een aantal organisatorische afspraken van toepassing. Die slaan onder meer op de frequentie van de evaluatie. Binnen deze algemene contouren krijgen de leraren en de vakgroepen ruimte om zelf vorm te geven aan het evaluatieproces. De schoolleiding spoort de vakgroepen aan hun visie op evaluatie uit te diepen en hun evaluatiepraktijk af te stemmen op recente didactische inzichten. Een werkgroep evaluatiebeleid ondersteunt de vakgroepen daarbij. Mede daardoor kent de evaluatiepraktijk een sterke ontwikkelingsdynamiek. Sommige vakgroepen spelen een voortrekkersrol. Andere vakgroepen hebben nog een weg te gaan. Vooral over het aandeel van de vaardigheden in de evaluatie en de wijze waarop die dienen geëvalueerd te worden, hebben sommige vakgroepen nog te weinig gereflecteerd.

De school kan bogen op een sterk beleidsvoerend vermogen en steunt daarbij op een gedragen visie. De schoolleiding ondersteunt en stimuleert de teamleden bij hun taakuitvoering. Ze stelt zich toegankelijk op en huldigt een open communicatiestijl. Een overlegorgaan waarvan de schoolleiding en het middenkader deel uitmaken, adviseert de directie over alle aangelegenheden die de school aanbelangen. De teamleden kunnen via allerhande werkgroepen aan de besluitvormingsprocessen participeren. Bijzonder sterk is de wijze waarop de school haar kwaliteit onderzoekt en bewaakt. De kwaliteitszorg kent een systematisch en planmatig verloop. Het verzamelen en analyseren van gegevens met het oog op verbeteringsprocessen wijst eveneens op een sterk zelfevaluerend vermogen van de school.

Het sterk beleidsvoerend vermogen en het engagement van directie en personeel verklaren mede de fraaie resultaten van de doorlichtingsonderzoeken. Het erkenningsonderzoek op basis van geselecteerde vakken en studierichtingen wijst uit dat de school in voldoende mate de onderwijsdoelstellingen realiseert. Voor een reeks vakken is het onderwijsniveau zelfs uitstekend. Dat is het geval voor Nederlands in de tweede graad tso in de studierichtingen Handel en Handel-talen, voor Engels in de derde graad aso in de studierichting Economie-moderne talen, voor het vak integrale opdrachten in de tweede en derde graad tso in de studierichting Sociale en technische wetenschappen, voor het specifiek gedeelte in de derde graad bso in de specialisatiejaren Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige. Ook voor het nastreven van de vakoverstijgende eindtermen zet de school een puike prestatie neer. Voor de woonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne en voor de overige erkenningsvoorwaarden is het resultaat eveneens positief. Er werden geen inbreuken op de overige regelgeving vastgesteld. De onderwijsinspectie besluit de doorlichting met een gunstig advies.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
VOET	x	
Graad 1 A	techniek	
Graad 1 B	techniek	
Graad 1 Handel	techniek	
Graad 1 Latijn	techniek	
Graad 1 Moderne wetenschappen	techniek	
Graad 1 Sociale en technische vorming	techniek	
Graad 2 ASO Economie		economie
Graad 2 TSO Handel	Nederlands	boekhouding / toegepaste economie
Graad 2 TSO Handel-talen	Nederlands	
Graad 2 TSO Sociale en technische wetenschappen		integrale opdrachten
Graad 3 ASO Economie-moderne talen	Engels, geschiedenis	Engels
Graad 3 ASO Economie-wiskunde	geschiedenis	
Graad 3 BSO Kinderzorg		specifiek gedeelte
Graad 3 BSO Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige		specifiek gedeelte
Graad 3 TSO Handel	geschiedenis	
Graad 3 TSO Secretariaat-talen	geschiedenis	
Graad 3 TSO Sociale en technische wetenschappen	geschiedenis	integrale opdrachten

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs - Begeleiding

Leerbegeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Techniek in de eerste graad A-stroom (leerplan D/2010/7841/017)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd. De evaluatie is valide. De didactische materiële uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod De school biedt de vakgroep alle ruimte om aantrekkelijke en creatieve projecten uit te werken. Vooral in het eerste leerjaar werkt de vakgroep met zelf
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang uitgewerkte projecten, die afgestemd zijn op het leerplan en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Ze sluiten aan bij de leef- en interessewereld van de leerlingen en de leerlingen kiezen de projecten zelf mee. De vijf toepassingsgebieden die het leerplan vooropstelt, komen via de projecten evenwichtig aan bod. Het denkend handelen en al doende leren krijgen, door een gelijke aandacht voor de dimensies 'hanteren' en 'duiden en begrijpen', voldoende aandacht.

De leraren werken projectmatig en volgens het technisch proces. De onderzoeksfase krijgt te weinig aandacht en is niet voldoende open: door de oplossing prominent een plek in het cursusmateriaal te geven, wordt het probleemoplossend vermogen en het kwaliteitsvol onderzoeken niet gestimuleerd. Het aanbod evolueert niet voldoende van sterk gestuurd naar meer open opdrachten en van aanvankelijk eenvoudig naar meer complexere projecten.

Sommige leerplandoelstellingen van 'techniek en samenleving' worden niet steeds met voldoende diepgang en conform het beheersingsniveau van het leerplan aangeboden.

Curriculum De school biedt het vak techniek aan in blokken van twee lestijden.
Onderwijsorganisatie De leraren beschikken over een voldoende ruim lokaal om actief en coöperatief leren mogelijk te maken, waardoor de klasgrootte weinig impact heeft op de leerplanrealisatie.

Evaluatiepraktijk De school kiest voor gespreide evaluatie. De leraren hebben aandacht voor
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie proces- (vaardigheden) en productevaluatie (afgewerkt werkstuk). De evaluatiepraktijk peilt naar zowel kennis, inzicht, vaardigheden als attitudes. De evaluatie van de complexere vaardigheden rond optimalisatie en onderhoud (leerplandoelstellingen 3 en 4) is nipt voldoende. Frequente zelfevaluaties van de leerlingen en de evaluaties door de leraar steunen op duidelijke criteria. De puntenverdeling is logisch, evenwichtig en gekend bij de leerlingen. De evaluatie is over het algemeen voldoende afgestemd op het leerplan. Dit alles leidt tot een transparante en valide evaluatie. De meeste leerlingen slagen voor het vak techniek.

Leerbegeleiding De leraren wekken de interesse voor techniek via gevarieerde projecten. De
Preventief leerlingen komen voldoende in aanraking met de verschillende facetten van
Curatief techniek om technische geletterdheid te ontwikkelen en techniek een rol te laten
spelen in hun oriënterings- en keuzeprocessen.

De leraren hebben veel aandacht voor het creëren van een aangenaam en positief leerklimaat. Ze gebruiken verschillende werkvormen, passend bij het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Een lage taaldrempel en, vooral in het eerste leerjaar, een sterk verband tussen de projecten en de leefwereld van leerlingen en de actualiteit, stimuleren de taalontwikkeling.

Het gebruikte handboek is overzichtelijk, maar vormt in het tweede leerjaar teveel de leidraad voor de lessen in plaats van het leerplan.

Remediëring gebeurt hoofdzakelijk via het bijsturen van leerlingen tijdens de lessen, hetzij door de leraar zelf, hetzij door medeleerlingen.

Hoewel de vakattitude 'tempo' voldoende aandacht krijgt in de (zelf)evaluatie hebben de leraren weinig aandacht voor een remediërende (curatieve) of preventieve aanpak op dit vlak. Daardoor werken sommige leerlingen beduidend minder projecten af, wat de leerplanrealisatie met die leerlingen onder druk zet.

Professionalisering De vakgroep overlegt regelmatig, hoofdzakelijk over organisatorische
Deskundigheidsbevordering onderwerpen. Het weinige pedagogisch-didactisch overleg leidt tot een gebrek
Overleg aan gelijkgerichtheid op verschillende vlakken.

De vakgroepwerking slaagt er nog niet in om de goede leerplangerichte werking van het eerste leerjaar naar het tweede leerjaar over te brengen.

Uitrusting De school beschikt over een ruim lokaal met voldoende uitrusting en materiaal
ICT om de realisatie van alle leerplandoelstellingen en eindtermen in alle domeinen
Inzet uitrusting mogelijk te maken.
Leermiddelen

ICT wordt conform met de verwachtingen van het leerplan geïntegreerd in de lessen en projecten.

3.1.1.2 Techniek in de eerste graad B-stroom (leerplan D/2010/7841/020)

Voldoet

De ontwikkelingsdoelen worden voldoende nagestreefd. De school voldoet aan de nodige minimale materiële vereisten. De evaluatie is kwaliteitsvol uitgewerkt. De leerbegeleiding is afgestemd op de noden van het doelpubliek.

Onderwijsaanbod De leerplanvisie is het uitgangspunt bij het nastreven van de
Volledigheid ontwikkelingsdoelen. Binnen de gekozen zes verkenningsgebieden hout, mode,
Evenwicht elektriciteit, voeding, verzorging en ICT zijn de meeste projecten uitgewerkt
Beheersingsniveau volgens het technisch proces. Daarbij is rekening gehouden met de aanbeveling
Samenhang in het leerplan om 80% van de lestijd te besteden aan 'hanteren' en 20% aan het
'duiden en begrijpen'. Hoewel de school over de nodige infrastructuur beschikt,
komt het verkenningsgebied ICT iets minder aan bod, terwijl aan dat van 'mode'
te veel tijd is besteed. De andere gebieden komen evenwichtig aan bod.

In een aantal verkenningsgebieden zijn de te verwerven vaardigheidsoefeningen minder volgens een opbouwende leerlijn of toenemend in complexiteit uitgewerkt. Zij bestrijken soms een klein aantal 'technieken' per verkenningsgebied.

Vakoverschrijdende projecten bevorderen de horizontale samenhang tussen het vak techniek en de vakken plastische opvoeding en wetenschappen. Deze geïntegreerde aanpak draagt bij tot het nastreven van de vakoverschrijdende ontwikkelingsdoelen.

In bijna alle projecten zijn 'het technisch systeem' en 'het technisch proces' herkenbaar opgenomen. De vooropgestelde criteria waaraan het eindproduct moet voldoen, zijn niet steeds op een gestructureerde wijze opgenomen in de projecten. Soms staan ze vermeld in het stappenplan, soms helemaal niet. Ze zijn voor de leerlingen nochtans richtinggevend om een behoorlijk kwaliteitsniveau na te streven.

Met uitzondering van de projecten 'voeding', vertrekken de meeste projecten vanuit de leerlingenactiviteiten (inductief/proefondervindelijk leren). Omdat de oefening al vastligt, hebben de leerlingen in deze fase minder ruimte om te reflecteren over mogelijke andere oplossingen in functie van beschikbaar materiaal, gereedschap, kostprijs, geschiktheid en dergelijke.

Door het gedifferentieerd aanbod van verkenningsgebieden, bereiken de leerlingen diverse competenties die hen in staat stellen om op het einde van het schooljaar een verantwoorde studiekeuze te maken.

Uitrusting <i>ICT Inzet uitrusting Leermiddelen</i>	<p>Het technieklokaal is ingericht als werkplaatsklas, waarbij het vaklokaal geïntegreerd is in de praktijkruimte. Hoewel het aan verfrissing toe is, is het lokaal ruim genoeg in functie van het samenwerkend, onderzoekend leren. Er zijn voldoende materiële middelen en didactisch materiaal beschikbaar om de leerplanrealisatie binnen de gekozen verkenningsgebieden te bevorderen en om de lessen aanschouwelijk te onderbouwen.</p> <p>Bij de realisaties is gebruik gemaakt van verscheidene materialen, machines, gereedschappen en meetinstrumenten.</p> <p>De ICT-voorzieningen en multimedia worden echter beperkt ingezet.</p>
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht Volledigheid Beheersingsniveau Transparantie</i>	<p>De school opteert voor gespreide evaluatie. De evaluaties zijn doorgaans valide, voldoende transparant en bijgevolg doelmatig uitgewerkt. De leraar quoteert zowel vaardigheden als vakattitudes. Voor de beoordeling gebruikt de leraar een aangepaste SAM-schaal. Die duidelijke criteria maken het de leerling eveneens mogelijk om een zelfevaluatie uit te voeren.</p>
Leerbegeleiding <i>Preventief Curatief</i>	<p>Door de diversiteit van de oefeningen moedigt de leraar de interesse voor techniek bij de leerlingen aan en verhoogt zo de technische geletterdheid. De techniekactiviteiten zijn verbonden aan de leefwereld van de leerling. De oefeningen zijn eigentijds en spreken daardoor de leerlingen aan. De opdrachtenbundels zijn verzorgd uitgewerkt.</p> <p>Activerende werkvormen zorgen voor voldoende afwisseling in het didactisch proces. Er is aandacht voor taalbeleid. De leerlingen worden met enthousiasme vakkundig begeleid tijdens de les.</p> <p>Nieuwe inzichten opgedaan bij nascholing worden vrijwel onmiddellijk verwerkt in oefeningen.</p>

In het kader van het remediërend begeleiden kan de vakleraar een beroep doen op extra klashulp gedurende drie van de zes lestijden. Leerlingen die het nodig hebben, krijgen dan extra aandacht, wat resulteert in betere leerlingresultaten.

3.1.1.3 Economie in aso tweede graad Economie (leerplan D/2006/0279/050)

Voldoet

De leerplanrealisatie voldoet. De evaluatie gebeurt grotendeels valide. Er is aandacht voor leerbegeleiding. De materiële uitrusting volstaat.

Onderwijsaanbod De onderscheiden componenten van het leerplan komen over het algemeen voldoende evenwichtig en diepgaand aan bod. Dat gebeurt echter niet helemaal in overeenstemming met de leerplanvisie. Bij de behandeling van de leerinhouden ligt de klemtoon nog te veel op kennisoverdracht in plaats van kennisopbouw. Om tot beklijvende en toepasbare kennis te komen vindt het leerplan het belangrijk dat de leerlingen zelf hun kennis opbouwen. De aandacht moet in eerste instantie gaan naar het ontwikkelen van vaardigheden die hun toelaten om doelgericht kennis en inzicht toe te passen in diverse contexten. Aan deze algemene leerplandoelstelling wordt nog in onvoldoende mate tegemoet gekomen.

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Dat blijkt ook uit de wijze waarop de ontwikkeling van de onderzoekscompetentie gestalte krijgt. Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar voeren de leerlingen in dit kader een of meer opdrachten uit. Die maken hen slechts in beperkte mate onderzoeksvaardig. Zo krijgen de leerlingen de onderzoeksvragen grotendeels opgegeven, waardoor ze die niet zelf leren stellen. Ze leren bovendien niet om informatie op verschillende manieren te bewerken. Al bij al gaat er onvoldoende aandacht naar de procesmatige aspecten en ligt de nadruk vooral op het eindproduct.

Evaluatiepraktijk Rekening houdend met het relatief beperkt aantal kennisdoelen dat het leerplan in de tweede graad oplegt, wordt er vrij veel tijd aan examens besteed. Dat houdt het risico in dat niet de leerplandoelen, maar wel de beschikbare tijd de evaluatie determineert. Zo zijn er doorgaans twee examendelen waarbij de leerlingen in het tweede deel een aantal vragen met behulp van de computer moeten oplossen. Dat spoort niet met de leerplandoelstellingen. Die verwachten niet dat de computervaardigheden van de leerlingen beoordeeld worden bij toetsen en examens.

Evenwicht

Volledigheid

Beheersingsniveau

Transparantie

Bij de vraagstelling wordt veelvuldig gebruik gemaakt van contextmateriaal. Dat heeft tot doel de vragen een meer toepassingsgericht karakter te geven. Toch peilen de vragen soms nog te veel naar louter begripsmatige kennis, wat niet het opzet is van het leerplan. Dat wil dat de leerlingen geleidelijk aan verbanden leren leggen tussen de verschillende leerinhouden. Het louter kunnen reproduceren van op zichzelf staande concepten is vanuit die optiek minder belangrijk.

Ook bij het dagelijks werk ligt de klemtoon nog te eenzijdig op het bevragen van (toepasbare) kennis. Bij de beoordeling van vaardigheidswerkstukken krijgt de procesevaluatie te weinig aandacht. De nadruk ligt op productevaluatie. Om aan de vaardigheidswerkstukken meer gewicht te geven, worden ze verrekend in het examencijfer.

Zowel bij de toetsen, de examens als de vaardigheidswerkstukken krijgen de leerlingen de beoordelingscriteria vooraf meegedeeld.

Leerbegeleiding De lessen verlopen doorgaans leraargestuurd met het onderwijsleergesprek als dominante werkvorm. De leerlingen werken zelfstandig bij verkennende opdrachten en bij oefenopdrachten.
Preventief
Curatief

Er is veel aandacht voor curatieve leerbegeleiding. Dat blijkt onder andere uit het ter beschikking stellen van inhaalpakketten voor leerlingen met leerachterstand, de toetsverbeteringen in de klas en de bereidheid om leerlingen met leerproblemen buiten de lesuren bij te staan. Leerlingen die extra zorg behoeven, worden van dichtbij opgevolgd. Voor de preventieve leerbegeleiding is de aandacht minder uitgesproken. De vakoverstijgende eindtermen 'leren leren' krijgen te weinig aandacht bij het vormgeven van de onderwijsleerprocessen.

Uitrusting Aan de eisen met betrekking tot de minimale materiële uitrusting is voldaan. De lesuren zijn gedeeltelijk in een computerklas ingeroosterd. De leerlingen maken van computers gebruik voor het opzoeken van informatie op het internet en voor het opstellen van grafieken met behulp van rekenbladen. ICT krijgt echter nog een te beperkte plaats bij het vormgeven aan een actief en constructief leerproces door middel van onderzoeksopdrachten. Voor de lessen die in een gewone klas geprogrammeerd worden, beschikt de leraar over een pc en een beamer.
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen
Om het authenticiteitskarakter van de lessen te verhogen, krijgen de leerlingen soms beeldmateriaal aangereikt.

Deskundigheidsbevordering Over het algemeen is de nascholing meer op (vak)inhoudelijke dan op (vak)didactische thema's gericht. Tijdens de vakvergaderingen komen vooral onderwerpen van praktische of organisatorische aard aan bod. De vakgroepwerking is nog te weinig gericht op interne professionalisering. De school zet de leraren ertoe aan lessen te volgen bij een of meer collega's. Dit laat hen toe om te reflecteren over de doelgerichtheid en doeltreffendheid van de eigen didactische aanpak.
Vorming
Overleg

3.1.1.4 Boekhouding / Toegepaste economie in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan D/2005/0279/014)

Voldoet

De leerplanrealisatie voldoet. De evaluatie gebeurt grotendeels valide. Er is aandacht voor leerbegeleiding. De materiële uitrusting voldoet aan de leerplaneisen.

Onderwijsaanbod Het onderwijsaanbod beantwoordt grotendeels aan de leerplandoelen. De meeste leerplancomponenten komen voldoende evenwichtig en diepgaand aan bod. Toch zijn er enkele hiaten. Die situeren zich hoofdzakelijk in het onderdeel verkopen, waar de leerinhouden onvoldoende praktijkgericht aangebracht worden. De leerlingen leren geen verkoopgesprekken voeren bij de onderscheiden stadia van het verkoopproces. In het tweede leerjaar voeren de leerlingen weliswaar een verkoop oefening uit, maar die krijgt volledig haar beslag buiten het reguliere lesverloop. Daardoor vindt er geen terugkoppeling plaats tussen theorie en praktijk. Afwijkend van de leerplaneisen voeren de leerlingen in het eerste leerjaar geen project uit. De behandeling van het onderdeel boekhouden gebeurt vrij volledig. Een integratieoefening op het einde van het tweede leerjaar ontbreekt nog.
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang
In het eerste leerjaar leggen de leerlingen een actualiteitsmap aan. Ook krijgen de leerlingen er een introductie in de werking van een bedrijfssimulatie. Deze extra-curriculaire initiatieven dragen bij tot de motivering van de leerlingen.

Evaluatiepraktijk De leerplandoelen worden overwegend door toetsen en examens bevraagd. Dat is ook het geval voor onderdelen als 'Op verkenning in de handelwereld', 'De documentenstroom in een handelsonderneming' en 'Verkopen moet je leren', waarvoor het leerplan permanente evaluatie nochtans meer aangewezen acht. Sommige zelfstandige opdrachten, zoals het uitvoeren van een project en het werken met een boekhoudpakket, worden niet of nauwelijks geëvalueerd. Dit wijst erop dat de vakgroep nog onvoldoende vertrouwd is met het competentiegericht beoordelen van vaardigheden.

De toetsopgaven zijn verzorgd en vermelden bij elke vraag doorgaans ook het puntentotaal. Dat is ook het geval voor de examenopgaven. De evaluatie van het onderdeel boekhouden is valide en representatief voor de leerplandoelstellingen. De correctie gebeurt vrij mild: vroeger geleerde boekingen krijgen hetzelfde puntengewicht als nieuwe boekingen. Dat vermindert de betrouwbaarheid van het eindresultaat als maatstaf voor de mate waarin de leerlingen de nieuwe leerplandoelstellingen verworven hebben. De leerplandoelstellingen van het onderdeel verkopen worden nagenoeg uitsluitend reproductief bevraagd.

Leerbegeleiding De lessen verlopen doorgaans leraargestuurd met het onderwijsleergesprek als dominante werkvorm. Het systematisch gebruik van het boekhoudalgoritme ondersteunt meestal het leer- en redeneerproces bij het onderdeel boekhouden. In het eerste leerjaar krijgen de leerlingen mnemotechnische hulpmiddeltjes aangereikt die hen moeten helpen bij het uitvoeren van een boeking. Dit kan mogelijkwijze resulteren in een vertroebeld boekhoudkundig inzicht. Bij het inoefenen wordt meestal gebruik gemaakt van zelfstandig werk. De leraren hebben veel aandacht voor curatieve leerbegeleiding. Dat blijkt onder andere uit het ter beschikking stellen van inhaalpakketten voor leerlingen met leerachterstand, de toetsverbeteringen in de klas en de bereidheid om leerlingen met leerproblemen buiten de lesuren bij te staan. Leerlingen die extra zorg behoeven, worden van dichtbij opgevolgd. Voor de preventieve leerbegeleiding is de aandacht minder uitgesproken. De leerlingen worden nog te weinig begeleid bij het structureren en samenvatten van leerinhouden.

Uitrusting Aan de eisen met betrekking tot de minimale materiële uitrusting is voldaan. In het eerste leerjaar zijn de lessen volledig en in het tweede leerjaar gedeeltelijk in een computerklas ingeroosterd. De software voor de verwerking van de documentenstroom in de handelsonderneming en een didactisch boekhoudpakket zijn voorhanden. Voor de lessen die in een gewone klas geprogrammeerd worden, beschikt de leraar over een pc en een beamer.

Deskundigheidsbevordering Over het algemeen is de nascholing meer op (vak)inhoudelijke dan op (vak)didactische thema's gericht. Tijdens de vakvergaderingen komen vooral onderwerpen van praktische of organisatorische aard aan bod. De vakgroepwerking is nog te weinig gericht op interne professionalisering. De school zet de leraren ertoe aan lessen te volgen bij een of meer collega's. Dit laat hen toe om te reflecteren over de doelgerichtheid en doeltreffendheid van de eigen didactische aanpak.

3.1.1.5 Nederlands in tso tweede graad in de studierichtingen Handel en Handel-talen (leerplan D/2012/7841/001)

Voldoet

De leraren bieden de leerplandoelen in voldoende mate en op het vereiste competentieniveau aan. De evaluatie is leerplangericht, evenwichtig en transparant.

Onderwijsaanbod	De leraren bieden de onderwijsdoelen volledig en op een evenwichtige manier aan.
<i>Volledigheid</i>	
<i>Evenwicht</i>	
<i>Beheersingsniveau</i>	De discontinuïteit in het materiaal over de twee jaren van de tweede graad werd dit schooljaar weggewerkt met een nieuw leerboek voor de twee studie jaren. De leraren vullen het aan met eigen materiaal en taaltaken die aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen.
<i>Samenhang</i>	Die krijgen voldoende kansen om de vaardigheden in te oefenen, met de OVUR-methode als systematisch hulpmiddel (oriënteren, voorbereiden, uitvoeren, reflecteren). Zowel de receptieve als de productieve vaardigheden komen in voldoende mate aan bod in de lessen, met nadruk op de communicatieve waarde van de taal. De vaardigheden worden op structurerend en beoordelend niveau benaderd, behalve voor luisteren. Dat blijft meestal beperkt tot het kopiërende en beschrijvende niveau, ondanks het aanbod van het passende tekstmateriaal. Dat is gevarieerd, authentiek of semi-authentiek en interesseverbredend. De opdrachten zijn voldoende uitdagend en meestal afgestemd op het correcte beheersingsniveau.
	De leraren brengen de ondersteunende kennis doorgaans in functionele contexten aan.
	De literatuurcomponent krijgt de aandacht die het verdient, conform de leerplannen. De leerlingen stellen een leesportfolio samen. Initiatieven als de gedichtendag, het gedichtencafé en toneelbezoek maken de leerlingen enthousiast voor de literaire aspecten van het Nederlands.
Uitrusting	De leraren beschikken over een vaklokaal Nederlands met voldoende didactische middelen. De uitrusting van de lokalen ondersteunt de realisatie van de eindtermen, ook die in verband met ICT.
<i>ICT</i>	
<i>Inzet uitrusting</i>	Er is een schoolbibliotheek met een actueel aanbod aan literaire werken en non-fictie, die op een dynamische manier gerund wordt.
<i>Leermiddelen</i>	
Evaluatiepraktijk	De evaluatiepraktijk toetst op een evenwichtige manier de leerplanrealisatie. De evaluatie is representatief voor de aangeboden leerstof. Ze toetst doorgaans op het correcte beheersingsniveau.
<i>Evenwicht</i>	
<i>Volledigheid</i>	Het examen bestaat uit leesopdrachten en taaltaken. Spreken, schrijven en luisteren worden geëvalueerd in het dagelijks werk. Voor de beoordeling van vaardigheden maken de leraren gebruik van gestandaardiseerde evaluatiesjablonen met objectieerbare normen. Zowel het proces als het product worden getoetst. De sjablonen verhogen de transparantie voor de leerling en dus het remediërend effect van de evaluaties.
<i>Beheersingsniveau</i>	Ook voor zelf- en peerevaluatie zijn er roosters die de leerlingen begeleiden in het beoordelingsproces.
<i>Transparantie</i>	
	Het overwicht van de evaluatie ligt terecht bij de vaardigheden en geïntegreerde taaltaken, zoals het leerplan voorschrijft.

In het kennisonderdeel van de examens duiken uitzonderlijk vragen op die niet leerplangelerd zijn. In een beperkt aantal gevallen is de evaluatiemethode van de kennisvragen niet optimaal en eerder gericht op reproductie dan op toepassing.

Sporadisch verrekenen de leraren nog punten voor niet vakgebonden attitudes.

De feedback op de toetsen en taken spoort de leerlingen aan tot zelfreflectie en remediëring.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Er heerst een dynamisch en aangenaam leerklimaat in de klas. De leraren zijn gericht op leerwinst. De lesvormen zijn gevarieerd en motiveren de leerlingen tot actieve deelname aan het klasgebeuren.

De leraren remediëren de leerlingen mondeling en schriftelijk via feedback op toetsen en taken.

In de zogenaamde 'taaloverschrijdende klas' (TOV-klas) onder toezicht van een taalleerkracht krijgen leerlingen over de middag de kans om toetsen voor te bereiden, taken in te halen of leerstof bij te werken. De leerlingen worden ook aangespoord zichzelf te remediëren.

De eerste stappen zijn gezet om de talige competenties per leerling over de studiejaar heen in kaart te brengen in een taalpaspoort, met codes die taaltaken aan competenties koppelen.

Voor leerlingen met leerproblemen zijn er compenserende maatregelen.

Deskundigheidsbevordering

*Beginsituatieanalyse
Overleg
Vorming*

De leraren hebben inzicht in de leerplandoelen en zijn zich bewust van het belang van competentiegericht onderwijs. Ze beseffen ook dat er nog groeimarge is.

Jaarlijks signaleren ze hun nascholingsbehoeften. De opgedane kennis delen ze met collega's via geregelde vakvergaderingen. Ze reflecteren ook over de toepassing van de nascholingen.

De leraren wonen elkaars lessen bij en wisselen materiaal, taken, toetsen en examens uit. De vakgroep is gemotiveerd en gericht op de bijsturing van het onderwijsleerproces.

De leraren Nederlands genieten ook de voordelen van de samenwerking met de vakgroep(en) moderne vreemde talen en de uitwisseling van informatie met andere scholen, binnen en buiten de scholengemeenschap. De leraren zijn veranderingsbereid en kwaliteitsgedreven.

3.1.1.6 Engels in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen (leerplannen D/2006/0279/041 en D/2014/7841/003)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden voldoende en op het correcte beheersingsniveau aangeboden en geëvalueerd.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Het aanbod is volledig en afgestemd op het correcte beheersingsniveau. De gedegen kennis van het leerplan biedt de leraren de gelegenheid het materiaal samen te stellen of aan te vullen in functie van de realisatie van de eindtermen.

Het onderwijsleerproces is gericht op de beheersing van de vier vaardigheden. Die worden evenwichtig aangeboden en ingeoeffend. De leerlingen krijgen taaltaken die aansluiten bij hun leefwereld en interesses. Lexicale en grammaticale leerinhouden worden doorgaans geïntegreerd in functionele contexten. De ondersteunende kennis staat in functie van het verwerven van talige competenties.

De receptieve vaardigheden en schrijven worden op het correcte niveau aangeboden en inge oefend. Het beheersingsniveau van de spreekvaardigheid overstijgt het niveau B1 van het Europees referentiekader zelfs. Het aanbod van de tekstsoorten is volledig en gevarieerd, conform het leerplan. Alleen prescriptieve teksten zijn wat minder terug te vinden in het materiaal. Artistiek-literaire teksten en zakelijke artikels komen voldoende aan bod, onder meer in een aantal verwerkingsopdrachten die de leerlingen zelfstandig uitvoeren.

Het verzorgde en vlotte Engels van de leraren scherpt ook de spreek- en luistervaardigheid van de leerlingen aan.

De opdracht rond de onderzoekscompetentie is een voorbeeld van goede praktijk. Zij voldoet in alle opzichten ruimschoots aan de leerplanvereisten, integreert de competenties van de leerling en sluit aan bij zijn leefwereld.

Ook de culturele component van het leerplan krijgt veel aandacht. De leerlingen worden ondergedompeld in de Engelse cultuur met onder andere audio-visueel materiaal, liedjesteksten, het internet en extramurale activiteiten, waaronder een reis naar Engeland.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen

Omwille van het beperkte aantal zitten de leerlingen van de richting economie-talen en economie-wiskunde in één klasgroep. In het eerste jaar van derde graad is er voldoende differentiatie in aanbod en evaluatie.

In het tweede jaar worden de (zwaardere) eindtermen van het leerplan economie-talen aangeboden aan de hele groep, op voorwaarde dat het niveau van de leerlingen economie-wiskunde dit toelaat. De leraren en directie volgen de leerplanrealisatie van beide richtingen voor Engels nauwlettend op.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De leraren beschikken over een vaklokaal Engels met voldoende didactische middelen. De uitrusting van de lokalen ondersteunt de realisatie van de eindtermen, ook die in verband met ICT.

Er is een druk bezochte schoolbibliotheek met een actueel aanbod aan literaire werken, stripverhalen en non-fictie.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De realisatie van de leerplandoelen wordt op een evenwichtige manier geëvalueerd. De evaluatiepraktijk is representatief voor de aangeboden leerstof en toetst op het vereiste beheersingsniveau. Een uitzondering vormt de evaluatie van de luistervaardigheid, die meestal beperkt blijft tot het beschrijvende niveau.

De vaardigheden worden frequent en evenwichtig geëvalueerd. De leerlingen krijgen voldoende kansen om hun competenties bij te sturen. Aan de hand van taaltaken tonen de leerlingen hun kunnen op een geïntegreerde manier aan, met aandacht voor remediëring. Voor de vaardigheden zijn de criteria vastgelegd in transparante evaluatioeroosters, die in de meeste gevallen ook objectieve normen bevatten. Zowel criteria voor proces- als productevaluatie maken deel uit van de beoordeling. De leerlijnen zijn impliciet aanwezig zijn in de evaluaties, maar de verticale opbouw van de evaluatioeroosters is niet altijd transparant.

Via zelf- en peerevaluatie worden de leerlingen aangespoord hun eigen sterktes en zwaktes in kaart te brengen. Positief is ook dat de leraren de leerlingen verplichten om te reflecteren op hun examen.

Leerbegeleiding	Er heerst een aangenaam leerklimaat in de klas. De leraren zijn gericht op leerwinst. Het consequente gebruik van de doeltaal stimuleert de leerlingen. De leraren remediëren de leerlingen mondeling en schriftelijk via feedback op toetsen en taken. Dikwijls vraagt de leraar een tweede, herwerkte versie van een taak. Soms krijgen leerlingen extra oefeningen als remediëring.
<i>Preventief</i>	In de zogenaamde 'taaloverschrijdende klas' (TOV-klas) onder toezicht van een taalleerkracht krijgen leerlingen over de middag de kans om toetsen voor te bereiden, taken in te halen of leerstof bij te werken.
<i>Curatief</i>	De eerste stappen zijn gezet om de talige competenties per leerling over de studiejaren heen in kaart te brengen in een taalpaspoort, met codes die taaltaken aan competenties koppelen. In het eerste leerjaar wordt aan de leerlingen gevraagd om hun eigen rapport te beoordelen en een aantal werkpunten te formuleren.
Deskundigheidsbevordering	De leraren hebben een grondig inzicht in de leerplandoelen.
<i>Beginsituatieanalyse</i>	Jaarlijks signaleren ze hun nascholingsbehoeften. De opgedane kennis delen ze met collega's via geregelde vakvergaderingen, ook taaloverschrijdend. Ze reflecteren ook over de toepassing van de nascholingen.
<i>Overleg</i>	De leraren wonen elkaars lessen bij en wisselen materiaal, taken, toetsen en examens uit. De vakgroep is gemotiveerd en gericht op constante bijsturing van het eigen functioneren. Dit blijkt ook uit de kwaliteit van de vakverslagen.
<i>Vorming</i>	Het zelfsturend vermogen is groot, ondersteund door de open, professionele sfeer en de collegialiteit van de algemene taalvakgroep.

3.1.1.7 Geschiedenis in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan D/2001/279/006)

Voldoet

De leerplandoelstellingen zitten voldoende herkenbaar vevat in de studie van de historische samenlevingen. De eindtermen worden voldoende gerealiseerd. De afstemming van de evaluatiepraktijk op de leerplandoelstellingen voldoet.

Onderwijsaanbod	De drie componenten van de historische vorming: kennis, inzicht en vaardigheden komen voldoende evenwichtig aan bod. Historische gegevens worden binnen een ruime context van de verschillende maatschappelijke domeinen aangeboden. De informatieve component wordt gekoppeld aan de intellectuele - en sociale vakgebonden attitudes. De integratie van het historisch referentiekader is beperkt aantoonbaar, maar planningsdocumenten en leerlingendocumenten tonen dat de structuurbegrippen voldoende de samenhang en wisselwerking in de historische informatie duiden. De chronologisch progressieve benadering wordt aangevuld met gevallenstudies die op een probleemgerichte en onderzoekende manier worden aangepakt. Bij het beoefenen van de historische vaardigheden wordt de transferwaarde centraal gesteld. Het graadvereiste niveau wordt daarbij niet altijd voldoende bewaakt. Het onderzoekend en probleemoplossend leren ligt onder meer vevat in de opdracht die leerlingen in de beide leerjaren krijgen rond het volgen van de actualiteit. Die taak heeft het zelfstandig beoefenen van de historisch kritische methode tot doel. De opdracht is gericht op het persoonlijk belangstellingsdomein van de leerlingen en wordt uitdagend en met het oog op creatieve invulling geformuleerd.
<i>Volledigheid</i>	De leerlingen beschikken over een atlas en een goed uitgewerkte en gestructureerde invulcursus. Deze is afgestemd op een doelgerichte wisselwerking tussen bronnenanalyse en synthese van de historische inhoud van het leerboek. De vaardigheidsgerichte werkvormen zijn afgestemd op leerstrategieën. Er is steeds aandacht voor actualisering.
<i>Evenwicht</i>	
<i>Beheersingsniveau</i>	
<i>Samenhang</i>	

Lesobservaties tonen dat leerlingen aangezet worden om historische vaardigheden te beoefenen. Het leer- en onderwijsproces verloopt nog overwegend gestuurd.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

Er is een vaklokaal waar alle vereiste uitrusting en leermiddelen voorhanden zijn. De leerlingen krijgen niet altijd les in een vaklokaal, maar in elke klas kan men wel beschikken over de minimaal vereiste leermiddelen. Multimedia worden frequent ingezet voor aanschouwelijk onderwijs of voor doelgerichte bronnenanalyse. Aanvullende informatie en ondersteunend materiaal wordt voor de leerlingen ter beschikking gesteld op het elektronisch platform.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Aan het geproportioneerde aanbod beantwoordt een vrij evenwichtige evaluatie, zowel in de vorm van dagelijks werk als in de vorm van examens. In taken en toetsen wordt evenwichtig naar het beheersingsniveau van de vaardigheidsdoelstellingen gepeild. De invulling van de evaluatiepraktijk sluit aan bij de richtlijnen op schoolniveau. Ze sluit inhoudelijk voldoende bij het onderwijsleerproces aan. De examens zijn voor de parallelklassen binnen de vakgroep gescreend. Kennis, inzicht en vaardigheden worden volgens afgesproken verhoudingen geëvalueerd. De kennis- en inzichtsvragen mikken op een voldoende beheersingsniveau. De vragen met betrekking tot historische vaardigheden houden verband met situeren in tijd en ruimte, kaarten- en bronnenanalyse. Het verwerkingsniveau van de bronnenanalyse kan nog bijgestuurd worden.

De resultaten van de leerlingen en de klasgemiddelden voor geschiedenis voldoen globaal.

Leerbegeleiding
*Preventief
Curatief*

De betrokkenheid van leraren en de open manier waarop zij communiceren, dragen bij tot een positief en ondersteunend leerklimaat. De opbouw van de lessen is gevarieerd, interactief en de leerlingen werken gemotiveerd mee. Het lesmateriaal en het zelf samengesteld ondersteunend cursusmateriaal zijn gestructureerd en sluiten aan bij de lesstructuur. Leerlingen krijgen studeertips en weten duidelijk wat ze moeten kunnen. In het onderwijsproces wordt rekening gehouden met de verschillende leerstrategieën (analyses, schema's, samenvattingen). Opdrachten zijn steeds helder geformuleerd en taken en toetsen worden voorzien van gerichte feedback. Eventuele remediëring wordt ofwel geïntegreerd in de lessen, ofwel in een extra uur tijdens de middagpauze aangeboden. De leerlingen kunnen rekenen op feedback na toetsen en examens. In geval van specifieke leerproblemen sluit de leerbegeleiding op vakniveau aan bij de begeleiding op schoolniveau.

In de context van de taalvaardigheidsproblemen van de leerlingen is er voldoende aandacht voor het afwisselend gebruik van beeldbronnen en tekstbronnen.

Deskundigheidsbevordering
*Overleg
Vorming*

De vakgroep vertoont een grote vak- en schoolbetrokkenheid. Verschillende documenten en acties getuigen van bijsturing van ervaren verbeterpunten. De leraren plegen ook veel informeel overleg en volgen geregeld nascholing. De vakgroep heeft voldoende initiatieven genomen om zich professioneel bij te scholen. Er is ook aandacht voor multiplicatie en implementatie van de gevolgde nascholingen. Uit de vakverslagen blijkt ook dat de vakgroep in voldoende mate betrokken wordt bij de organisatie van schoolbrede vakoverschrijdende projecten.

3.1.1.8 Geschiedenis in tso derde graad in de studierichtingen Handel, Secretariaat-talen en Sociale en technische wetenschappen (leerplan D/2003/0279/006)

Voldoet

De leerplandoelstellingen zijn duidelijk herkenbaar in de studie van de historische samenlevingen. Ze worden goed geproportioneerd en op het vereiste beheersingsniveau gerealiseerd. De afstemming van de evaluatiepraktijk op de leerplandoelstellingen voldoet. De overgrote meerderheid van de leerlingen haalt voldoende tot goede studieresultaten.

Onderwijsaanbod Het aanbod van de leerinhouden is voldoende afgestemd op de leerplancriteria.
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang De nauwkeurige selectie toont dat er aandacht is voor de diverse domeinen van de samenleving en de onderlinge verbanden ertussen. De verwijzing naar het historisch referentiekader vormt regelmatig het uitgangspunt om de socio-economische, politieke en culturele ontwikkelingen te duiden. De leerinhouden respecteren het chronologisch verloop en waar mogelijk is er een verwijzing naar de actualiteit.

De leerlingen verwerven via bronnenanalyse en gerichte opdrachten in het leerwerkboek voldoende historisch inzicht en historische basisvaardigheden. Een aantal opdrachten rond het maken van analyses en syntheses dragen bij tot de historische attitude en de brede algemene vorming. Het gebruik van het leerwerkboek houdt tegelijk in dat een aantal basisvaardigheden zoals het zoeken, selecteren, beoordelen en verwerken van historische informatie minder eindtermgericht gebeurt. Om dit tekort op te vangen werden daartoe binnen de vakgroep leerlijnen ontwikkeld.

Uitrusting Er is een vaklokaal waar alle vereiste uitrusting en leermiddelen voorhanden zijn.
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen Niet alle lessen geschiedenis kunnen er plaatsvinden. Er zijn voldoende uitwijkmogelijkheden naar leslokalen met multimedia-uitrusting. Dataprojectie wordt frequent ingezet voor visuele en structurele ondersteuning van het onderwijsleerproces en voor bronnenanalyse. Wegens het groot aantal parallelle klassen is het niet mogelijk om geregeld computerlokalen te reserveren voor informatieverwerking en -verwerking met gebruik van ICT. Dergelijke oefeningen komen dan ook slechts enkele keren voor.

Evaluatiepraktijk De evaluatie is samengesteld uit dagelijks werk en examens. Dagelijks werk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie bestaat uit herhalingstoetsen en taken. De toetsen zijn steeds zeer verzorgd. De vraagstelling sluit naadloos aan bij het onderwijsleerproces. Aan de hand van bronnen en kaartenanalyse worden de historische vaardigheden voldoende en op het graadvereiste niveau bevraagd.

De examens zijn voldoende evenwichtig samengesteld met gesloten of open kennis- en inzichtvragen, vragen m.b.t. tot het situeren in tijd en ruimte en vragen aan de hand van bronnen- en kaartenanalyse (vaardigheden). De leerplandoelstellingen zijn voldoende herkenbaar in de vraagstelling. Het beheersingsniveau varieert van voldoende tot uitdagend voor het studieprofiel tso. Dat de meeste leerlingen voldoende tot goede studieresultaten halen, wijst op een degelijk rendement.

Leerbegeleiding Een motiverend klasmanagement, werkafspraken en leertips zijn onderdelen van een goede leerbegeleiding. De gestructureerde leerlingencursussen ondersteunen het leren. De verschillende actieve werkvormen scherpen het probleemoplossend leren van de leerlingen aan. Daarbij is er voldoende aandacht voor de toepassing van leerstrategieën.

*Preventief
Curatief*

Bij opdrachten en evaluatiemomenten krijgen de leerlingen voldoende instructies over wat van hen verwacht wordt of wat ze moeten kennen en kunnen. Er wordt steeds feedback gegeven op de prestaties van de leerlingen. Bij tegenvallende studieresultaten is er remediëring in de vorm van remediëringsgesprekken of gerichte voorbereidingsopdrachten. In geval van structurele leerproblemen sluit de leerbegeleiding op vakniveau aan bij deze op schoolniveau.

Deskundigheidsbevordering De vakgroep vertoont een grote vak- en schoolbetrokkenheid. Verschillende documenten en acties getuigen van bijsturing van ervaren verbeterpunten. De leraren plegen ook veel informeel overleg en volgen geregeld nascholing. De vakgroep heeft voldoende initiatieven genomen om zich professioneel bij te scholen. Er is ook aandacht voor multiplicatie en implementatie van de gevolgde nascholingen. Uit de vakverslagen blijkt ook dat de vakgroep in voldoende mate betrokken wordt bij de organisatie van schoolbrede vakoverschrijdende projecten.

3.1.1.9 Integrale opdrachten in tso tweede en derde graad in de studierichting Sociale en technische wetenschappen (leerplannen D/2012/7841/080 en D/2011/7841/038)

Voldoet

De onderwijsdoelen worden op een bijzonder kwaliteitsvolle manier aangeboden en geëvalueerd. Het curriculum overstijgt het beheersingsniveau van de onderwijsdoelen. Het is actueel, besteedt ruim aandacht aan specifieke doelgroepen en maatschappelijke relevante thema's. De preventieve en curatieve leerbegeleiding krijgen kwaliteitsvol vorm. De onderwijsorganisatie en de professionele samenwerkingsgerichtheid van de leraren ondersteunen op een accurate manier de leerplanrealisatie.

Onderwijsaanbod Het onderwijsaanbod krijgt vorm vanuit een onderbouwde visie die door het voltallige lerarenteam integrale opdrachten (IO) wordt gedragen en daadwerkelijk in de praktijk wordt gebracht. Aan elke IO worden enerzijds de onderwijsdoelen van expressie, huishoudkunde, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen en anderzijds de specifieke deelcompetenties gekoppeld. De leerplangerichtheid loopt als een rode draad doorheen het onderwijsaanbod. De IO's worden thematisch uitgewerkt aan de hand van actuele, werkveldgerelateerde en maatschappelijk relevante thema's waarbij alle onderwijsdoelen geïntegreerd aan bod komen. Sociaal- en natuurwetenschappelijke onderwerpen worden accuraat en soms bijzonder creatief aangebracht en dagen de leerlingen uit om deze daadwerkelijk te onderzoeken vanuit een wetenschappelijk onderbouwde en kritische ingesteldheid. Sommige IO's zijn op een superbe manier uitgewerkt en kunnen zonder meer als voorbeeld van beste praktijk gelden. De graduele opbouw van de competentie 'de eigen studieloopbaan in handen nemen' is bijzonder kwaliteitsvol door de zinvolle activiteiten die leerlingen leiden tot een onderbouwde studiekeuze. De onderwijsdoelen expressie en huishoudkunde komen op een kwaliteitsvolle manier en conform de leerplannen aan bod binnen de IO's. De graduele opbouw van de maaltijdbereiding met de vier fasen (plannen, voorbereiden, uitvoeren en evalueren) is op een doeltreffende en hedendaagse manier vormgegeven. In een aparte bundel wordt gezorgd voor een degelijke, relevante en hedendaagse onderbouwing van de leerplandoelen die voorafgaan aan het bereiden van gerechten en maaltijden.

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Binnen het geheel van de IO's is er aandacht voor alle contexten van expressie (beeld, woord, klank en beweging) zoals het leerplan voorschrijft. De twaalf leerplandoelstellingen wat betreft impressie en expressie, het uitwerken van activiteiten en het presenteren krijgen een duidelijke plaats in de opdrachten. Voor alle IO's zijn verzorgde bundels uitgewerkt die de systematische opbouw van de competenties ondersteunen en het leerproces inzichtelijk maken voor de leerlingen. De manier waarop leraren hun leerlingen betrekken als eigenaar van het leerproces en de leerdoelen inzichtelijk maken voor hen, is ongezien goed. Het opstellen van de bundels vergt een zware investering van de leraren die duidelijk tot kwaliteit leidt. Bijzonder sterk is dat alle opdrachten door de leraren gezamenlijk vorm worden gegeven en met andere woorden het resultaat zijn van teamwerk.

Binnen elke IO is er gericht aandacht voor de ontwikkeling van de taal- en ICT-competenties bij de leerlingen. Bovendien worden leerlingen op een attractieve manier uitgedaagd hun resultaat te presenteren voor een groep. De schoolbrede en vaak ludieke betrokkenheid van of presentatie van de IO's voor de andere leerlingen is een sterke en motiverende factor in het leerproces.

Voor de diverse aspecten (analyseren, organiseren, presenteren en reflecteren) is over het tweede jaar van de eerste graad en de vier leerjaren van de tweede en derde graad een systematisch opgebouwde leerlijn vastgelegd die consequent wordt gehanteerd door alle leraren. In de lerarenformats die horen bij de themabundels wordt de competentieopbouw die het leerplan voorschrijft, schooleigen geconcretiseerd. Deze concretisering biedt een houvast voor de leraren om vakoverschrijdend te werken.

Jaarlijks worden de IO's geëvalueerd en bijgesteld. Bij die evaluatie worden de leerlingen betrokken.

De geïntegreerde proef (GIP) in het tweede jaar van de derde graad wordt georganiseerd binnen het vak IO zodat systematische opvolging van het proces mogelijk is. Doorheen drie IO-projecten met elk andere werkvormen en leerdoelen wordt gradueel en met de nodige ondersteuning aan een waardevol eindproduct gewerkt. Via de groei- en reflectiebundel worden leerlingen uitgedaagd hun competentieverwerving inzichtelijk te maken voor een externe jury wat een hoge graad van zelfbeschouwing en zelfstandigheid veronderstelt. Het resultaat van dit kwaliteitsvol en doelgericht werken over de diverse leerjaren en vakken heen door alle leraren, is een hoog beheersingsniveau van de competenties bij de leerlingen dat het leerplan duidelijk overstijgt. Gelet op de instroom van de leerlingen is dat een puik resultaat.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen
Organisatie curriculum

De onderwijsorganisatie krijgt op een doordachte manier vorm en ligt mee aan de basis van het kwaliteitsvol onderwijsaanbod. De blokken van aaneensluitende lessen bevorderen het gebruik van activerende werkvormen en lang(er) lopende opdrachten wat zeker in de derde graad een noodzaak is.

Vanuit de schoolleiding wordt geïnvesteerd in een kwaliteitsvolle IO-werking op diverse vlakken. De leerlingen worden herverdeeld in kleinere groepen. Dit creëert kansen om de leerlingen gerichter te coachen.

Het beleid voorziet in de broodnodige ondersteuning door te investeren in een wekelijks vast overlegmoment voor het IO-team. Hiermee onderschrijft de schoolleiding niet alleen het arbeidsintensief karakter van deze opleiding maar stimuleert ze bovendien expertisedeling, intervisie en interne kwaliteitszorg op vakniveau.

De leraren benutten de opportuniteiten die de schoolleiding biedt ten volle. Ze ontzien zich geen enkele moeite om gastsprekers uit te nodigen of om voor de leerlingen extramurale activiteiten te organiseren en permanent de kwaliteit van het onderwijsaanbod bij te stellen met nieuwe en attractieve opdrachten die de leerlingen uitdagen.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De school beschikt over een geklasseerd en historisch waardevol gebouw dat goed onderhouden wordt maar niettemin een aantal beperkingen kent. Het ontbreken van vaklokalen voor integrale opdrachten staat in contrast met de onderwijskwaliteit. Ook de leerlingen ervaren de leeromgeving als weinig attractief en stimulerend.

De leraren hebben geregeld overleg over de didactische uitrusting en benutten die maximaal door een onderlinge afstemming. Ze hebben aandacht voor een efficiënte besteding van de beschikbare middelen en stellen alles in werk om de integrale opdrachten op een kwaliteitsvolle manier vorm te geven.

De ICT-uitrusting voldoet wel en compenseert voor een groot deel. Voor huishoudkunde zijn twee didactische keukens ter beschikking die eveneens voldoen.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Het lerarenteam kiest resoluut voor permanente evaluatie. Conform met de schoolvisie dat elke leerling zichzelf kan zijn en ontdekken, wordt er veel aandacht opgebracht voor zelfevaluatie en -reflectie. Deze sterke focus op zelfreflectie met daaraan gekoppeld de feedback door de leraren vormt de motor van het leerproces binnen de integrale opdrachten. Vanuit waarden wordt groei daadwerkelijk gestimuleerd conform de schoolvisie. Het lerarenteam werkte reflectiebundels uit voor de leerlingen die als een voorbeeld van goede praktijk kunnen gelden. De competentiemeting krijgt er een plaats naast de zelfevaluatie.

In opvolging van de schoolvisie gaat het niet om een mathematische beoordeling maar wordt er rekening gehouden met het groeiproces en het totaalbeeld op het einde van het schooljaar. Via de jaaropdracht krijgen de leraren een onderbouwd beeld van de leervorderingen van de individuele leerlingen.

De evaluatie sluit naadloos aan bij het leerplan. Alle competenties en onderwijsdoelen worden op een valide manier geëvalueerd. De evaluatietaken zijn voldoende gevarieerd wat kennis, inzicht en toepassing betreft. Voor diverse bundels zijn transparante evaluatiecriteria uitgewerkt en wordt de cesuur voor slagen en niet slagen transparant gemaakt voor de leerlingen. Voor andere opdrachten kan de evaluatiepraktijk nog aan kwaliteit winnen op dit vlak. Soms zijn de criteria minder helder geformuleerd, blijkt de ontwikkelde zes-punten-schaal moeilijk hanteerbaar en/of is de slaagcesuur niet geëxpliciteerd voor de leerlingen.

De globale kwaliteit van de evaluatiepraktijk wordt ondersteund vanuit het schoolbeleid. Op schoolniveau en binnen de vakgroep zijn duidelijke afspraken gemaakt. Er is aandacht voor vernieuwende en alternatieve vormen van evaluatie. Leerlingen worden gericht en actief betrokken bij de evaluatie via peerevaluatie. Bijzonder sterk is ook dat de evaluatie gebruikt wordt door de leraren om het onderwijsleerproces en de kwaliteit van de opdrachten bij te stellen.

De rapporteringspraktijk is eveneens op een solide manier uitgebouwd. De aparte feedbackrapporten voor de IO's die een serieuze tijdsinvestering van de leraren vergen, vormen een sterke en transparante bron van ondersteuning voor de leerlingen. Ze vormen het aanknopingspunt voor een gerichte remediëring en coaching.

De leerlingresultaten zijn goed. Indien er tekorten zijn voor de integrale opdrachten, vallen deze samen met tekorten voor andere vakken. De attestering is gunstig. De participatie aan de vervolgopleiding op het niveau professionele bachelor is hoger dan het Vlaams gemiddelde. Het studiesucces van de leerlingen moet zeker niet onderdoen aan dat van hun Vlaamse studiegenoten.

Leerbegeleiding

Preventief

Curatief

Het IO-team slaagt erin de eerstelijnsrol op het vlak van leerbegeleiding vorm te geven conform het gestructureerd beleid op schoolniveau.

Het lerarenteam legt een sterke en kwaliteitsvolle focus op preventieve leerbegeleiding door afwisselende en uitdagende werkvormen te gebruiken. Ze slagen er voor de integrale opdrachten in een krachtige leeromgeving te creëren die uitdaagt tot leren. De inbreng van externe deskundigen (gastsprekers) en de excursies zorgen voor levensechte en boeiende leerervaringen voor de leerlingen. Er is een ruime waaier aan activerende en attractieve werkvormen en opdrachten die de betrokkenheid, de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheidszin van de leerlingen bevorderen. De goed gekozen IO's zorgen voor een evenwichtige integratie van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes. De competenties worden in een lijn van toenemende complexiteit opgebouwd. De opdrachten zijn motiverend en uitdagend. De aandacht voor coöperatief leren stimuleert de reflectie van de leerlingen op het eigen leerproces en scherpt hun sociale vaardigheden aan. Samenwerken, organiseren en reflecteren vormen drie sleutelbegrippen die op een accurate manier in de praktijk worden gebracht.

Het zelfontwikkeld leermateriaal voor de IO's is een voorbeeld van goede praktijk. Het is overzichtelijk en goed gestructureerd. Door de leerlingen te leren focussen op structuur, samenhang en systematiek creëert het lerarenteam een tastbare meerwaarde. De IO-bundels bevatten duidelijke informatie over de onderwijsdoelen, de vertaling ervan in opdrachten, de timing en de planning. De instructies zijn helder geformuleerd. Leerlingen worden herhaaldelijk en consequent meegenomen in de gestructureerde opbouw zodat deze manier van denken hen eigen wordt.

Naast de kwaliteitsvolle preventieve leerbegeleiding is er ook zorg voor remediëring. Tijdens de IO's heeft de begeleiding het karakter van coachende remediëring. Er is systematisch aandacht voor het formuleren van tussentijdse mondelinge en schriftelijke feedback aan de hand van operationele criteria. Op die manier worden leerprocessen kwaliteitsvol bijgestuurd.

Het team besteedt veel aandacht aan het welbevinden van haar kwetsbare doelgroep. De respectvolle communicatie bevordert een positief en herstelgericht leerklimaat. Tegelijkertijd stimuleert het team de zelfredzaamheid, het probleemoplossend vermogen, het zelfvertrouwen en de maatschappelijke weerbaarheid van haar leerlingen. Deze emancipatorische aanpak zorgt voor persoonlijke ontwikkelings- en leerkansen.

Deskundigheidsbevordering De grote deskundigheid van het lerarenteam blijkt onder meer uit de doorgedreven kennis van het leerplan. Door permanent reflectie- en intensief ontwikkelwerk is het team erin geslaagd een samenhangend, eigentijds en boeiend curriculum op te bouwen. De vakgroepwerking getuigt van een uitgesproken dynamiek die het resultaat is van individuele professionaliteit, diepgaand en frequent overleg, betrokkenheid op de opleiding, zelfkritisch vermogen en een gemeenschappelijke visie op kwaliteitsvol onderwijs. Uitzonderlijk sterk is de samenwerkingsgerichtheid over de leerjaren heen, de vakoverschrijdende inzet en de manier waarop leraren de leerlingen betrekken in de evaluatie van de uitgewerkte opdrachten. Het team is overduidelijk in staat om de kwaliteit van het curriculum te borgen en zelf verder te bewaken. De investering, ondersteuning, doordachte inzet van leraren en de waardering van de schoolleiding vormen sterk motiverende factoren voor de leraren.

*Vorming
Overleg*

3.1.1.10 Specifiek gedeelte in bso derde graad in de studierichtingen Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg / zorgkundige (leerplannen D/2014/7841/037 en D/2014/7841/035)

Voldoet

De onderwijsdoelen worden op een kwaliteitsvolle manier aangeboden en geëvalueerd. De leerprestaties zijn gunstig dankzij een accurate leerbegeleiding. De aandacht voor de samenhang en de competentiegerichte benadering van het curriculum zijn bijzonder. Het praktijkleren is een voorbeeld van goede praktijk. De onderwijsorganisatie, de professionele samenwerkingsgerichtheid van het team en de schoolleiding ondersteunen de leerplanrealisatie.

Onderwijsaanbod
*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Alle vakken van het specifieke gedeelte van de specialisatiejaren Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige werden onderzocht uitgenomen expressie. Ondanks het feit dat het curriculum nog in volle ontwikkeling is, slagen beide teams erin de onderwijsdoelen op een evenwichtige en kwaliteitsvolle wijze te realiseren. De planningsdocumenten getuigen van een doordachte aanpak. Ze bieden een transparant overzicht van de beoogde leerdoelen, de operationalisering ervan in werkopdrachten en de ondersteunende kennis. De nieuwe leerplannen worden consequent als referentiekader gehanteerd bij het selecteren en uitvoeren van de onderwijsleerprocessen. Er is systematisch aandacht voor de zeven algemene doelen en het handelen in complexe situaties met een hoge graad van zelfstandigheid bij de in de leerplannen voorgeschreven doelgroepen. De beide lerarenteams hebben sterk geïnvesteerd in de ontwikkeling van nieuw en verzorgd leermateriaal dat naadloos aansluit bij de leerplannen. De leerplangerichtheid loopt er als een rode draad doorheen. Naast de leerplangerichtheid valt vooral de authenticiteit en actualiteitswaarde van het leermateriaal op. Leerlingen worden effectief opgeleid tot beginnende beroepsuitoefenaars die een accuraat inzicht hebben in de recente ontwikkeling op het beroepenveld. Bovendien vormt het leermateriaal een goede leidraad voor de leerlingen omdat het leerproces inzichtelijk wordt gemaakt voor hen. Aan sommige cursussen kan evenwel nog een inhoudsopgave worden toegevoegd. Voor de beide opleidingen zijn stappenplannen gemaakt zodat leerlingen tot een voldoende onderbouwde en inzichtelijke beheersing van de technieken en vaardigheden komen en die ook blijven inoefenen.

Voor de drie jaren van de derde graad zijn consequent en gradueel opgebouwde leerlijnen uitgewerkt afgestemd op de leerplannen. In de eerste twee jaren van de derde graad wordt een fundament gelegd voor de stevige competentieopbouw die in het derde jaar cyclisch en thematisch wordt verdiept. De leraren maakten duidelijke afspraken qua leerinhouden zodat overlap vermeden wordt. De overzichtsdocumenten voor alle onderdelen van het beroepsspecifieke gedeelte vormen daartoe richtinggevende instrumenten. De lerarenteams kiezen resoluut voor een competentiegerichte aanpak zowel tijdens de lessen als via het ondersteunend leermateriaal en de vele opdrachten. Casuïstiek wordt terecht vaak als insteek gehanteerd. Het samenspel tussen school- en praktijkleren is optimaal. Deze integratie zorgt voor een hoog beheersingsniveau bij uitstroom. Dat blijkt eens te meer uit de wijze waarop het praktijkleren is uitgewerkt. De onderwijsdoelen zijn schooleigen geconcretiseerd. Naast de voorgeschreven beroepsvaardigheden wordt de focus gelegd op een elftal beroepsattitudes en algemene vaardigheden die doorslaggevend zijn voor het uitoefenen van het beroep. Er wordt ruim aandacht gegeven aan zelfevaluatie en reflectie. Voor de leerlingen zijn een ruime waaier van uitdagende stageplaatsen geselecteerd. De stage-activiteiten en de rapporteringsopdrachten zijn aangepast aan de eigenheid van de stagevoorzieningen. Het geheel sluit in beide opleidingen perfect aan bij het leerplan en laat toe de vooropgestelde competenties van een beginnend beroepsoefenaar te bereiken. De stage wordt op een bijzonder kwaliteitsvolle manier ondersteund en begeleid. De voorgeschreven wettelijke bepalingen worden met zorg opgevolgd, de stagebrochure is informatief zowel voor het werkveld, de ouders als de leerlingen zelf. De leerlingen worden intensief en accuraat opgevolgd. Hun leervorderingen worden systematisch geregistreerd in het leerlingenvolgsysteem en waar nodig wordt in begeleiding op maat voorzien. De stagerapporten zijn van een hoogstaande kwaliteit. Voor beide opleidingen wordt de geïntegreerde proef (GIP) voldoende leerplangericht vorm gegeven aan de hand van werkveldgerelateerde opdrachten die de school uitstraling geven. Voor de leerlingen zijn er beheersbare deelaspecten uitgewerkt die gradueel worden opgebouwd en die coöperatief leren stimuleren maar tegelijkertijd toelaten de individuele leervorderingen en de bereikte graad van zelfstandigheid bij de leerlingen te beoordelen. Gelet op de ambitie van heel wat jongeren om verder te studeren kan evenwel nog gericht worden gedifferentieerd bij de GIP en kan nog meer op maat van het perspectief van de leerlingen worden gecoacht. De beide geëngageerde lerarenteams benoemen dit als een opportuniteit waarvan ze op korte termijn werk willen maken.

Onderwijsorganisatie
Samenstelling klasgroepen
Organisatie curriculum

In beide opleidingen worden de lessen in blokken van aaneensluitende lestijden georganiseerd. Dit bevordert het gebruik van activerende werkvormen en de organisatie van extramurale activiteiten. De leraren leveren inspanningen om werkbezoeken en activiteiten te organiseren die de betrokkenheid van leerlingen stimuleren, hun inzichten in het werkveld uitbreiden en het competentiegericht leren activeren. Een dergelijke aanpak werkt niet alleen stimulerend maar ondersteunt ook het leerproces. Waar nodig wordt er gedifferentieerd en worden leerlingen extra oefenkansen geboden buiten de lesuren via bijvoorbeeld de oefenklas over de middag.

Hetzelfde geldt voor de organisatie van het praktijkleren in blokstages waardoor een langer lopend ontwikkelingsproces op de werkvloer kan ontstaan. Dit stimuleert de competentieontwikkeling bij de leerlingen. Via de stagebegeleiding krijgen leerlingen extra oefenkansen en worden ze gericht gecoacht.

De lessen worden georganiseerd met een doorgaans werkbare groeps grootte. Dat neemt niet weg dat er soms prioriteiten moeten worden gelegd bij de besteding van het lestijdenpakket en de organisatie van de lessen. Dat gebeurt in nauw en constructief overleg door de coördinatoren, de lerarenteams en het schoolbeleid.

De lerarenteams beschikken over een vast wekelijks overlegmoment. Hiermee maakt het directieteam duidelijk dat collegiale samenwerking, coöperatief leren en intervisie van kapitaal belang zijn voor de onderwijskwaliteit. De opportuniteiten die het beleid creëert, worden door de beide teams optimaal benut.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De school beschikt over een geklasseerd en historisch waardevol gebouw dat goed onderhouden wordt. Er zijn twee vaklokalen verzorging ingericht waarin het meest recente werkveldgerelateerde materiaal ruim voorhanden is. De leraren doen ernstige inspanningen om in aangepast en hedendaags materiaal te voorzien. De schoolleiding ondersteunt hen waar dat kan en nodig is.

De leraren hebben geregeld overleg over de didactische uitrusting en benutten die maximaal door een onderlinge afstemming. Ze hebben aandacht voor een efficiënte besteding van de beschikbare middelen en stellen alles in werk om de beroepsopleidingen op een kwaliteitsvolle en hedendaagse manier vorm te geven. Waar nodig doet het lerarenteam een beroep op voorzieningen in de buurt waar de leerlingen kunnen oefenen.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Het lerarenteam kiest resoluut voor gespreide evaluatie. Conform met de schoolvisie dat elke leerling zichzelf kan zijn en ontdekken, wordt er aandacht opgebracht voor zelfevaluatie en -reflectie. Deze focus op zelfreflectie met daaraan gekoppeld de feedback door de leraren vormt de motor voor groei vanuit waardering en getuigt van vernieuwingsgerichtheid.

Het schoolbeleid ondersteunt de globale kwaliteit van de evaluatiepraktijk. Op schoolniveau en binnen de vakgroepen zijn duidelijke afspraken gemaakt. De competenties worden gespreid geëvalueerd aan de hand van zinvolle taken en activiteiten met een goed evenwicht tussen functionele kennis, vaardigheden en attitudes. De activiteiten van de leerlingen worden beoordeeld op zowel product als proces. De leerlingen krijgen gericht feedback. De evaluatieopdrachten zijn taakgericht en valide vormgegeven. Ze sluiten aan bij realistische opdrachten die een beginnende beroepsopvolger moet uitvoeren. Ze gaan gepaard met duidelijke instructies. Voor de verschillende evaluatietaken zijn er rubrieken vastgelegd maar geen geobjectiverde evaluatiecriteria gemaakt. Dat vormt nog een gemis waarvan de leraren zich bewust zijn.

Hetzelfde geldt in grote mate voor de GIP. Hoewel die doordacht is vormgegeven, zijn de evaluatiecriteria nog niet uitgewerkt waardoor er kans bestaat op interindividuele verschillen tussen de (externe) beoordelaars. Voor de leerlingen is het vooropgestelde beheersingsniveau niet geëxpliciteerd. De rubrieken zijn wel duidelijk afgesproken en sluiten aan bij de leerplannen. Ze zijn evenwichtig gespreid over de leerplandoelen en focussen op proces, product en presentatie. Ook hier wordt de nodige aandacht gegeven aan zelfevaluatie. Een werkpunt voor de beide lerarenteams is het opstellen van een duidelijke cesuur voor het al dan niet slagen. Hoewel er onder de leraren een grote gelijkgerichtheid bestaat omtrent deze cesuur, is deze nog niet duidelijk voor de leerlingen.

In de evaluatie van het praktijkleren is die criteriumgerichtheid er wel en is ze zelfs bijzonder kwaliteitsvol uitgewerkt. Er is sprake van daadwerkelijk begeleidend evalueren aan de hand van meetbaar geformuleerde evaluatiecriteria voor de vaardigheden en de beroepsattitudes en van gerichte feedback.

In beide opleidingen zijn de leerresultaten goed. De attestering is gunstig. De participatiegraad en het studiesucces van de leerlingen in het vervolgonderwijs zijn vrij hoog.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De beide lerarenteams slagen erin de eerstelijnsrol op het vlak van leerbegeleiding vorm te geven conform het gestructureerd beleid op schoolniveau.

Ze leggen een sterke en kwaliteitsvolle focus op preventieve leerbegeleiding door afwisselende en uitdagende werkvormen te gebruiken en slagen erin een krachtige leeromgeving te creëren die uitdaagt tot leren en de zelfstandigheid en verantwoordelijkheidszin van leerlingen bevordert. De extramurale activiteiten en de koppeling met het praktijkleren zorgen voor levensechte en boeiende leerervaringen voor de leerlingen.

Het zelfontwikkeld leermateriaal is goed gestructureerd en bevat duidelijke informatie over de onderwijsdoelen.

Naast de kwaliteitsvolle preventieve leerbegeleiding is er ook zorg voor remediëring zowel binnen als buiten de lessen en voor het praktijkleren. Zij-instromers worden op een accurate manier opgevangen.

Er is systematisch aandacht voor het formuleren van tussentijdse feedback aan de hand van operationele criteria, zeker voor het praktijkleren. Op die manier worden de leerprocessen kwaliteitsvol bijgestuurd.

Het team besteedt veel aandacht aan het welbevinden van haar kwetsbare doelgroep. De respectvolle communicatie bevordert een positief en herstelgericht leerklimaat. Tegelijkertijd stimuleert het team de zelfredzaamheid, het probleemoplossend vermogen, het zelfvertrouwen en de maatschappelijke weerbaarheid van haar leerlingen. Deze emancipatorische aanpak zorgt voor persoonlijke ontwikkelings- en leeransen.

Deskundigheidsbevordering

*Vorming
Overleg*

De vakgroepwerking is een voorbeeld van goede praktijk. Het team overlegt permanent en focust daarbij zowel op leerplanrealisatie als op leerlingenbegeleiding. De ontwikkeling en de actualisering van het studiemateriaal, de praktijkoefeningen en de stagebegeleiding getuigen van een sterke professionele houding en een dito werkkraft. De betrokkenheid van het lerarenteam op hun leerlingen enerzijds en hun verbondenheid met het werkveld, hun samenwerkingsgerichtheid en engagement anderzijds liggen aan de basis van de onderwijskwaliteit. Het team is duidelijk in staat om de kwaliteit van het curriculum te borgen en zelf verder te bewaken.

De investering, ondersteuning, doordachte inzet van leraren en de waardering van de schoolleiding vormen sterk motiverende factoren voor de leraren.

3.1.1.11 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET)

Voldoet

De school streeft in voldoende mate met een eigen planning de VOET bij haar leerlingen na.

Beleid	De visie en de planning voldoen. De schoolvisie op de VOET is nog niet in al haar aspecten uitgeschreven, maar de school zet zeer duidelijke stappen om haar visie verder te expliciteren in het hernieuwd uitgeschreven pedagogisch project en om de VOET-doelstellingen te operationaliseren. Via een gebruiksvriendelijk en voor iedereen toegankelijk overzicht (VOET-afdruk) heeft men een duidelijke kijk op de contexten die minder aan bod komen en de mogelijke hiaten. De doelstellingen worden geformuleerd op de drie niveaus (beleid, leraren en leerlingen). Aan de hand van dit overzicht stuurt het VOET-team de werking op een dynamische manier bij.
Doelgerichtheid	
Ondersteuning	De organisatie en de implementatie van de VOET werd ondersteund door de pedagogische begeleiding. De coördinatie op schoolniveau berust overwegend bij de pedagogische coördinator en een leraar die daartoe een aantal uren bijzondere pedagogische taken krijgt. Hun gedrevenheid en hun dynamische aanpak heeft in een korte tijd het volledige team opnieuw gemotiveerd voor een hernieuwde en goed gecoördineerde VOET-werking. Gerichte informatie en communicatie en de uitwerking van themaweken en schoolprojecten hebben een breed draagvlak en een grote betrokkenheid bij het hele schoolteam gerealiseerd. De communicatie over de VOET ten aanzien van leerlingen en ouders gebeurt vooral naar aanleiding van de organisatie van vakoverschrijdende projecten. Alle participanten worden degelijk geïnformeerd.
Doeltreffendheid	De school heeft nog geen instrument ontwikkeld om de effectiviteit van de diverse VOET-initiatieven in kaart te brengen. De VOET-werking wordt voorlopig geëvalueerd aan de hand van de interpretatie van een aanvraagdocument dat hoort bij elke VOET-activiteit. Daarin worden inhoudelijke en organisatorische aspecten nog niet duidelijk van elkaar onderscheiden. Door de vakgroepen worden voorlopig nog relatief weinig VOET-initiatieven genomen. Ook op het uitvoeringsniveau vertonen de inspanningen leraar- en vakgroepgebonden nog kwaliteitsverschillen. De diverse initiatieven op schoolniveau hebben wel een breed draagvlak gecreëerd om de VOET-werking op vakniveau verder uit te werken. Het beleid ondersteunt elke inspanning en wil de effectiviteit verhogen door nog meer VOET-activiteiten op schoolniveau te organiseren.
Ontwikkeling	De personeelsleden worden vertrouwd gemaakt met het concept van de geactualiseerde VOET op personeelsvergaderingen en de workshops naar aanleiding van een pedagogische studiedag. De directie verwacht van alle vakgroepen dat ze afspraken maken om de inspanningsverplichting ten aanzien van de VOET in het algemeen en de VOET 'leren leren' en 'sociorelationele ontwikkeling' in het bijzonder na te komen. Het VOET-team ondersteunt leraren en vakgroepen om de VOET-verwijzingen in de respectieve leerplannen maximaal te realiseren.
Uitvoering	Vrijwel alle eindtermen worden bij alle leerlingen met voldoende diepgang nagestreefd. Deze context komt naast de vakinhoudelijke aandacht in elke graad, sterk aan bod in de 'diversiteitsdag'. De leerlingen leren daarbij doorheen de diverse graadgebonden projecten constructief omgaan met cultuurverschillen, ideologische en psychologische verschillen, en leren daarover hun mening formuleren. Ook de werking van de leerlingenraden krijgt voldoende aandacht. Het recent initiatief rond de klimaatconferentie toont dan weer raakpunten met de context 'omgeving en duurzame ontwikkeling'.
Politiek-juridische samenleving	

Mentale gezondheid Alle eindtermen worden bij alle leerlingen met voldoende diepgang nagestreefd. Deze context krijgt doorheen de realisering van het breed gedragen pedagogisch project van de school reeds een grote invulling. Leerlingen worden doorheen het hele curriculum geleerd om zich weerbaar op te stellen. Diverse initiatieven zijn gericht op het leren omgaan met probleem- en stresssituaties. Verschillende tentoongestelde kunstwerken van de leerlingen doorheen de school onderstrepen de aandacht voor elke vorm van creativiteit om zichzelf uit te drukken. De dekkingsgraad wordt nog verhoogd, doordat de betrokken VOET in verscheidene vakken vanuit de duidelijk herkenbare zorgcultuur bewust wordt geïntegreerd.

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

De school kent haar tekorten door op systematische wijze de situatie op het vlak van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne na te gaan. Dat blijkt uit de regelmaat waarmee ze controles laat uitvoeren en ook zelf uitvoert. Uit haar werkwijze blijkt dat ze gebruikmaakt van de analyses van deskundigen en externe controlediensten en de occasionele opmerkingen van het personeel.

De school slaagt erin haar tekorten te beheersen. Deze vinden we terug in de actieplannen. Het feit dat de school gehuisvest is in een gebouw dat opgenomen is als erfgoed, maakt dat de renovatie volgens bepaalde procedures verloopt. De meeste lokalen voldoen aan bewoonbaarheids-, veiligheids- en hygiëne-eisen en aan de minimale comfortvoorwaarden. Een groot deel van het gebouw wordt niet meer gebruikt om onderwijs te verstrekken tot na de renovatie. De school maakt tijdelijk gebruik van containerklassen. Enkel de techniekklas bevindt zich nog in een afgeleefd lokaal. De school heeft maatregelen getroffen in afwachting van een oplossing ten gronde. De alarminstallatie en de veiligheidsverlichting in blok AB dienen nog aangepast te worden. Dat gebeurt, volgens de planning, gelijktijdig met de renovatie. Eens die voltooid is, wordt een definitieve milieuvergunning aangevraagd.

Op het vlak van inbreng van personeel en leerlingen is er in de school een cultuur waarbinnen elkeen zich aangesproken voelt om op zijn niveau bij te dragen aan de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

De school krijgt een gunstig advies voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Omwille van de systematiek waarmee de school tekorten opspoot en wegwerkt, de realisatie van kleinere (tussentijdse) oplossingen, de aandacht voor proactieve acties en het voorgelegde masterplan voor de renovatie, vertrouwt de onderwijsinspectie op het beleidsvoerend vermogen van de school om de resterende tekorten weg te werken binnen de geplande termijn van de renovatie.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respecteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 112 en 123/10)	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot een aantal leerlinggebonden materies	ja
• de lesspreiding en de vakantie- en verlofregeling voor leerlingen	ja
• de krachtlijnen inzake extra-murosactiviteiten, leerlingenstages, werkplekleren en school- of centrumvervangende onderwijsprogramma's	ja
• de samenwerking met andere onderwijsinstellingen, vormingsinstellingen of organisaties voor zover rechtstreekse impact op leerlingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• de bijdrageregeling, afwijkingen en contactpersoon terzake	ja
• de inspraakmogelijkheden voor de betrokken personen in de school of centrum	ja
• de voorwaarden waaronder de betrokken leerling en de betrokken personen inzage kunnen uitoefenen in of een toelichting kunnen vragen bij of een kopie kunnen bekomen van de leerlingengegevens, waaronder de evaluatie-gegevens	ja
• de organisatie van de leerlingenevaluatie	ja
• de lokale leefregels	ja
• de eventuele beroepsmogelijkheden voor de betrokken personen ten aanzien van betwiste beslissingen buiten beslissingen in verband met definitieve uitsluiting of leerlingenevaluatie	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot reclame en sponsoring	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen	ja
• bepalingen over overdraging bij schoolverandering van leerlingengegevens naar de nieuwe school	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 tot 110/10)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respecteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/6)	ja
Respecteert de school voor secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 115/6, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	ja
Respecteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Leerbegeleiding

- Doelgerichtheid** De school benoemt ‘zorg op maat van alle leerlingen’ als een eerste pijler in de schoolvisie. Hiermee speelt ze op een accurate manier in op de instroom van een grote groep van zorgleerlingen.
De zorg op maat van alle leerlingen loopt als een rode draad doorheen de verschillende deelvisies die de school voor leerbegeleiding op een voortreffelijke wijze heeft uitgewerkt. Ze beslaan alle mogelijke facetten van leerbegeleiding gaande van zorgbeleid, preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden, leer- en gedragsproblemen tot problematische afwezigheden en spijbelen gekoppeld aan het welbevinden van leerlingen en het bevorderen van een stimulerend leer- en schoolklimaat.
De globale visie met aandacht voor zowel preventieve als curatieve leerbegeleiding is vertaald in diverse richtinggevende documenten die door alle leraren en de leerlingenbegeleiders worden gedragen waardoor er sprake is van gelijkgerichtheid.
De wijze waarop de school de globale visie en de onderliggende deelvisies vertaalt in operationele en haalbare doelstellingen geeft blijk van planmatigheid. Deze gestructureerde aanpak binnen het zorgbeleid vormt een solide basis voor de gedragenheid in de school. De inspraak die leraren krijgen via de vele werkgroepen, het goed georganiseerd onderling overleg en de betrokkenheid van leerlingen bij de diverse projecten zorgen voor een doorleefd en gedragen maar tevens omvattend zorgbeleid dat de school ten voeten uit kenmerkt.
Een pas gelanceerd project ‘GIL!’ of Goesting in leren illustreert eens te meer de doelgerichtheid die de school op het vlak van leerbegeleiding aan de dag legt. Er wordt gestart met een vernieuwend maar realistisch, goed gestructureerd en onderbouwd project dat vervolgens op een doordachte manier ruimer wordt geïmplementeerd.
- Ondersteuning** De school zet een breed gamma van ondersteuningsmaatregelen in om de visie op leerbegeleiding daadwerkelijk vorm te geven, zowel voor de leraren als voor de leerlingen.
Ze investeert in een flink pakket lesuren voor vier leerlingenbegeleiders. Deze vormen samen een constructief, complementair en dynamisch team dat vlot functioneert op basis van een transparante taakverdeling, deugdelijke werkafspraken en geregeld overleg. Binnen het team is er op basis van evaluatie en inspraak aandacht voor efficiëntie. Het takenpakket van de leerlingenbegeleiders is door de schoolleiding op een uitdagende en doordachte wijze samengesteld. De nodige dwarsverbindingen zijn gelegd. De leerlingenbegeleiders hebben een opdracht zowel op leerlingen- als op lerarenniveau en spelen een beleidsondersteunende rol. Hierdoor zijn garanties ingebouwd voor een brede en gedragen zorgcultuur in de school.
De vier leerlingenbegeleiders voorzien in een ruime en laagdrempelige permanentie voor alle leerlingen en zetten verschillende acties op die bijdragen tot een positief schoolklimaat. Ze zorgen voor een begeleiding op maat voor zij-instromers en leerlingen die meer zorg behoeven. Ze werken op een doordachte wijze samen met het CLB en andere hulpverleners die de leerlingen omringen. Ouders worden zo veel als mogelijk betrokken bij de opgezette leerbegeleiding.

Ze worden ook ruim geïnformeerd over de diverse projecten op school. Het digitale leerlingenvolgsysteem dat nauwgezet door de leerlingenbegeleiders wordt beheerd, zorgt voor een vlotte schoolinterne communicatie en brengt de zorginterventies overzichtelijk in kaart gesitueerd binnen de leerloopbaan van de leerlingen.

De secretariaatsmedewerkers spelen een sterk ondersteunende rol voor de leerlingenbegeleiders.

De leraren die een eerstelijnsrol vervullen op het vlak van leerbegeleiding vinden een klankbord bij de leerlingenbegeleiders. Ze worden ondersteund via diverse instrumenten. Voor alle aspecten van de leerbegeleiding zijn draaiboeken opgesteld en heldere afspraken gemaakt. De leerlingenbegeleiders fungeren tevens als mentor en introduceren de beginnende leraren in het zorgbeleid van de school. Ze ondersteunen accuraat de leraren bij de motivering van de attesten in de richting van een positief georiënteerde leerloopbaan bij de leerling. Verder zorgen ze voor de nodige expertiseopbouw en -uitwisseling op het vlak van leerbegeleiding binnen de school.

Doeltreffendheid

De doel- en gelijkgerichtheid, de ruime en doordacht opgezette ondersteuning op zowel leerlingen- als lerarenniveau en de constructieve samenwerking met het CLB zorgen samen voor een hoge graad van doeltreffendheid.

Gelet op de bijzondere leerlinginstroom in de school worden goede leerresultaten geboekt. Door een gerichte opvolging van de problematische afwezigheden wordt spijbelgedrag zoveel als mogelijk voorkomen. De ongekwalificeerde uitstroom blijft beperkt en is vooral te wijten aan externe factoren. Hetzelfde geldt voor de C-attesten. Het feit dat kort op de bal wordt gespeeld door de leerlingenbegeleiders in samenwerking met de leraren binnen een goed gestructureerd en onderbouwd zorgbeleid en -klimaat leidt tot deze mooie resultaten.

In de ruime omgeving staat de school dan ook bij hulpverleners en ouders bekend als een zorgschool wat op zich lovend is maar tegelijkertijd een bedreiging kan inhouden. De schoolleiding is zich hiervan bewust. Bijzonder sterk is de wijze waarop de schoolleiding en de leerlingenbegeleiders aandacht opbrengen voor doeltreffendheid en efficiëntie. Dit uit zich op diverse vlakken en op verschillende niveaus. De effecten van remediëring en leerlinginterventies worden op elke klassenraad besproken en krijgen voor een groot deel van de vakken een vermelding op het rapport.

Op schoolniveau wordt de doeltreffendheid van de diverse zorgacties accuraat opgevolgd. Nieuwe projecten worden geëvalueerd. Pijnpunten of signalen geven aanleiding tot nader onderzoek. Er is aandacht voor zelfevaluaties en bevragingen op tal van vlakken en overkoepelend voor de hele school. De onderzoekende houding en de datageletterdheid van de leerlingenbegeleiders vormen een katalysator bij deze aandacht voor doeltreffendheid. Op basis van signalen worden onderzoeksvragen geformuleerd die vanuit het digitale leerlingenvolgsysteem met data worden onderbouwd en beantwoord. De resultaten worden ruim op schoolniveau gecommuniceerd en de leraren worden vervolgens betrokken bij het uitwerken van gerichte acties.

Hoewel de gedragenheid voor de schoolbrede zorgvisie bijzonder groot is en door een grote groep van leraren in de praktijk wordt gebracht, kan de integratie van preventieve leerbegeleiding in sommige vakken nog worden opgedreven.

Ontwikkeling De school stelt zich ontwikkelingsgericht op. Het onderbouwd inzicht in de eigen sterktes en zwaktes leidt tot bijstellingen en nieuwe acties die planmatig worden uitgerold. Bij het opzetten van nieuwe projecten is er steeds aandacht voor het leggen van dwarsverbanden, wordt in de nodige expertise-opbouw en ondersteuning voorzien en wordt gestreefd naar een breed draagvlak. De school staat open voor het oordeel van externen. Stakeholders worden geregeld bij de zelfevaluaties betrokken. Controles leiden tot een vernieuwde ontwikkelingsdynamiek.

Daarnaast reageert de school alert op nieuwe ontwikkelingen op het vlak van leerlingenbegeleiding en zorgbeleid zoals het M-decreet en het Vlaams actieplan vroegtijdig schoolverlaten. Zelfevaluaties, controles en nieuwe ontwikkelingen geven aanleiding tot nieuwe en vaak vooruitstrevende projecten.

4.2 Evaluatiepraktijk

Doelgerichtheid De schoolleiding heeft een heldere, consistente visie op leerlingevaluatie. In het schoolreglement staan onder de hoofding 'Begeleiding van de leerling' de principes, afspraken en richtlijnen helder toegelicht. De evaluatie kadert binnen de visie over leerzorg, waarbij de eigenheid van de leerling en zelfreflectie centraal staan. De schoolvisie is over het algemeen gedragen door het personeel. In de communicatie met de leraren wijst de schoolleiding consequent op de leerplangerichtheid van de evaluatie. De vakgroepen werken binnen dit algemene kader doorgaans op een gestructureerde en gefaseerde manier aan de implementatie van de evaluatiepraktijk.

De directie responsabiliseert de leraren door de vakgebonden aspecten van de evaluatie te delegeren: toetsfrequentie en -spreiding, aard van de opdrachten en evaluatiemethode behoren tot de verantwoordelijkheid van de vakgroepen. Zij worden aangespoord hun visie op evaluatie uit te diepen en te implementeren in de geest van het leerplan en van competentiegericht leren en evalueren.

Ondersteuning De school pakt de ontwikkeling van de evaluatiepraktijk structureel en gefaseerd aan. Ze stimuleert het zelfsturend karakter van de vakgroepen en heeft oog voor de draagkracht van haar personeel bij de implementatie van nieuwe inzichten. Een representatieve werkgroep stuurt en volgt de evaluatiepraktijk in de school nauwgezet op. Hij werkt rond drie thema's: de B-stroom, rapportanalyse en leerlijnen. Vanuit de werkgroep is er samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten en met scholen binnen en buiten de scholengemeenschap. De werkgroep informeert, sensibiliseert en stimuleert de vakgroepen. Die worden aangespoord tot zelfbeoordeling en bijsturing van hun evaluatiepraktijk op basis van recente pedagogische en didactische inzichten. Voor het huidig schooljaar vraagt de werkgroep speciale aandacht voor de leerlijnen en de verticale opbouw van de evaluaties op basis van de leerplannen.

Er zijn schoolbrede, concrete afspraken in verband met examens, dagelijks werk of gespreide evaluatie afgestemd op de leerlingenpopulatie van de A- of B-stroom. Afhankelijk van de graad of het vak wijzigt het aandeel van het dagelijks werk ten opzichte van de examens. Vakken die tot het studierichtingsprofiel behoren wegen zwaarder door in de eindbeoordeling van de leerling. De school bouwt het (beperkt) verrekenen van niet vakgebonden attitudes in de eindbeoordeling af.

De meeste vakgroepen maken gebruik van ondersteuning door de pedagogische begeleidingsdiensten. Er wordt voorzien in interne en externe opleidingen rond evalueren. Een grote meerderheid van de leerkrachten wisselt examens en toetsen uit om de gelijkgerichtheid te bevorderen.

De schriftelijke communicatie met de leerlingen over hun leerprestaties verloopt via feedback op de toetsen, een elektronisch platform en het rapport. Voor een aantal vakken krijgen de leerlingen detailoverzichten met de beoordeling van hun competenties. De leerlingen van het eerste leerjaar van de derde graad worden, na een beperkt experiment vorig jaar, uitgenodigd tot zelfreflectie over hun rapport met de formulering van een aantal werkpunten. Ook de ouders worden maximaal betrokken bij de beoordeling via het rapport en oudercontacten. De schoolleiding spoort de leraren aan om de rapportcijfers met degelijke commentaren te onderbouwen, zeker in geval van tekorten.

De schoolleiding communiceert de deliberatierichtlijnen en bewaakt het wettelijk vastgelegd maximum aantal dagen dat ze aan examens besteedt.

Doeltreffendheid De directie heeft een goed zicht op de vorderingen van de vakgroepen en de verschillende snelheden waarmee ze gewenste evaluatieprincipes implementeren. Onder meer via de werkgroep evaluatie volgt ze de effectiviteit van de inspanningen op schoolniveau op. De werkgroep overlegt ook met de vakgroepvoorzitters, die op hun beurt de vakgroepen aansporen tot zelfevaluatie. De vakgroepen analyseren de evaluatiegegevens om de curatieve (en in mindere mate de preventieve) leerbegeleiding bij te sturen.

De evaluatiepraktijk is in volle ontwikkeling en een aantal vakgroepen spelen een inhoudelijke voortrekkersrol in het proces. Uit de erkenningsonderzoeken blijkt dat de evaluatie voldoende tot sterk leerplangericht is. Het systematisch gebruik van evaluatiekaders met geobjectiveerde normen is bij een aantal vakken sterk ingeburgerd. Anderen werken volop aan de implementatie of verfijning ervan.

De directie verzamelt en analyseert de eindresultaten van de leerlingen. De rapportering over de resultaten is conform de regelgeving. De school handelt de processen-verbaal correct af. De notulen van de delibererende klassenraad zijn volledig en de attesten zijn ruim gemotiveerd. De adviezen zijn conform de leerlingenresultaten en omstandig toegelicht. Bijkomende proeven komen bijna niet voor.

Ontwikkeling De school vertoont een sterke ontwikkelingsdynamiek. Ze speelt in op de meest recente inzichten omtrent leerlingevaluatie. Algemeen is er een grote veranderingsbereidheid en openheid, zowel intern als extern, ten aanzien van mogelijke verbeteracties. De schoolleiding stimuleert de leerkrachten om lessen van elkaar bij te wonen, dit jaar met evaluatie als aandachtspunt. De werkgroep evaluatie onderneemt actie om inzichten te verwerven en te verspreiden. Een aantal vakgroepen laten zich begeleiden door de pedagogische begeleidingsdiensten. Er zijn contacten met scholen binnen en buiten de scholengemeenschap. Opgedane kennis en inzichten naar aanleiding van nascholingen worden ook intern verspreid. Ook het uitwisselen van examens en toetsen is een praktijk die gestimuleerd wordt door de schoolleiding.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Visieontwikkeling De school heeft op basis van een brede consultatie van leraren, leerlingen, ouders, directie en schoolbestuur een visietekst ontwikkeld. De school wil een brede vorming bieden, waarbinnen elke leerling zijn eigen mogelijkheden verder kan ontplooiën. Ze wil dit doen binnen een gemoedelijke, maar toch gedisciplineerde sfeer. Zorgzaamheid, respect, gelijkwaardigheid en het bieden van nieuwe kansen zijn voor haar belangrijke waarden. Ze rekent erop dat het schoolteam samenwerkt en zich betrokken voelt bij de school. Van de leerlingen verwacht ze een respectvolle houding. Met de ouders wenst ze op een open wijze te communiceren.

De school legt jaarlijks een aantal prioriteiten vast. Ze koppelt die niet expliciet aan de algemene schoolvisie. Impliciet zijn er wel raakpunten.

Uit de doorlichting blijkt dat de school haar visie waarmaakt. Ze is er vooral om bekommerd leerlingen die vaak met een gehavend verleden in de school toekomen, de nodige zorg te kunnen bieden. Ze zet dan ook sterk in op het zorgbeleid. Haar inspanningen resulteren in een verhoogd welbevinden bij de leerlingen.

Leiderschap Een algemene en een pedagogisch directeur staan in voor de dagelijkse schoolleiding. Zij werken nauw samen. Een adjunct-directeur behartigt de praktische zaken. De coördinatoren, de leerlingenbegeleiders en de preventieadviseur vormen het middenkader.

Op vraag van het schoolbestuur hebben het Sint-Angela-Instituut, de Sint-Angela-basisschool, het Montfortcollege Rotselaar en het Monfortinternaat voor het infrastructuureel, het financieel en het kwaliteitsbeleid sinds enkele jaren hun krachten gebundeld in een overkoepelende vzw. Die staat onder leiding van de algemene directeur van het Sint-Angela-Instituut.

De schoolleiding is niet enkel begaan met de organisatorische aspecten van het schoolbeleid, maar vervult ook een ondersteunende en coachende rol. Ze stelt zich toegankelijk op voor leraren, leerlingen en ouders. De pedagogisch directeur stuurt het pedagogisch-didactisch beleid aan en volgt de vakgroepwerking op. De schoolleiding vraagt aan de teamleden een expliciet engagement om de leerplannen conform de richtlijnen van de pedagogische begeleiding te realiseren.

Besluitvorming Bij de beleidskeuzes van de school speelt de kaderraad een belangrijke rol. Die bestaat uit de directieleden en de leden van het middenkader en komt maandelijks samen. De raad is bevoegd voor alle aangelegenheden die de school betreffen. De beslissingen komen in gemeenschappelijk overleg tot stand. Een vast agendapunt is de rubriek 'Vragen staat vrij'. Die bundelt de vragen en voorstellen van personeelsleden.

Het personeel wordt aangemoedigd om zich te engageren in een of meer van de talrijke werkgroepen op school. De leerlingen kunnen op vrijwillige basis toetreden tot een van de leerlingenraden die per graad georganiseerd worden. Deze raden kennen graadafhankelijk succes. Enkel in de eerste graad werkt de leerlingenraad behoorlijk. In de school is er geen ouderraad actief.

De schoolraad met daarin vertegenwoordigers van het personeel, de ouders en de lokale gemeenschap en het onderhandelingscomité met de vakbonden oefenen hun bevoegdheden uit in overeenstemming met de regelgeving.

De school huldigt een open communicatiestijl. Via het elektronisch leerplatform kunnen de personeelsleden, de leerlingen en de ouders kennis nemen van de beslissingen van de besluitvormingsorganen die hen aanbelangen.

Kwaliteitszorg De school heeft haar visie op kwaliteitszorg uitgeschreven in een visietekst. Ze wenst op een systematische en continue wijze de kwaliteit van haar onderwijs te onderzoeken, daarbij te behouden wat goed is en te verbeteren wat niet voldoet. Een kwaliteitscoördinator bewaakt en stuurt het proces van kwaliteitszorg en zit de vergaderingen van de werkgroep kwaliteitszorg voor.

De werkgroep kwaliteitszorg is al vrij lang actief in de school. De oprichting dateert van het schooljaar 2008-2009, nog vóór de Vlaamse overheid middels haar kwaliteitsdecreet de scholen verantwoordelijk stelde voor het onderzoeken en bewaken van hun eigen kwaliteit. De werkgroep voert het kwaliteitsonderzoek uit aan de hand van een reeks bevestigingen bij de onderscheiden stakeholders waarbij alle onderwijsprocessen de revue passeren. Voor haar bevestigingen hanteert de werkgroep cycli van vier jaar. Eens de cyclus rond is, start een nieuwe cyclus waarin de uitgevoerde onderzoeken hernomen worden.

De werkgroep doet zelf geen beleidsaanbevelingen. Ze legt haar bevindingen voor verdere analyse en gevolgtrekkingen voor aan de schoolleiding. Daaruit resulteren een aantal werkpunten die systematisch worden opgevolgd.

In het verleden kon de werkgroep kwaliteitszorg volledig autonoom haar werkzaamheden bepalen. Daarin lijkt nu verandering te komen. Eind vorig schooljaar nam de directeur kwaliteitszorg van de overkoepelende vzw het initiatief om de kwaliteit van de school in kaart te brengen op basis van een extern ontwikkeld zelfevaluatieinstrument. Dit initiatief kan een stap zijn naar verdere kwaliteitsontwikkeling.

Behalve kwalitatieve data verzamelt de school ook systematisch kwantitatieve data over het functioneren van de school. Ze analyseert ze en wendt ze functioneel aan bij haar beleidsvoering. Op het einde van elk schooljaar evalueert ze tevens of ze haar beleidsprioriteiten voor dat jaar gerealiseerd heeft.

Een aantal recente initiatieven hebben eveneens tot doel de kwaliteit te bevorderen. Zo werd een werkgroep evaluatie in het leven geroepen die vanuit een visie gestalte wil geven aan het evaluatiebeleid op school. Een ander initiatief wil de leraren sensibiliseren om met het oog op de eigen professionalisering elkaars lessen bij te wonen. Leraren die parallelvakken geven, worden aangemoedigd om samen te werken. Voor de leraren van het specifieke gedeelte wordt een lesuur ingeroosterd voor vakoverleg.

Al deze initiatieven wijzen op een sterk zelfevaluerend vermogen.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie Nederlands in tso tweede graad in de studierichtingen Handel en Handel-talen.
- De leerplanrealisatie Engels in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen.
- De leerplanrealisatie Integrale Opdrachten in tso tweede en derde graad in de studierichting Sociale en technische wetenschappen.
- De leerplanrealisatie van het specifiek gedeelte in bso derde graad in de specialisatiejaren Kinderzorg en Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige.
- Het nastreven van de vakoverstijgende eindtermen.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De taakbetrokkenheid en het engagement van directie en personeel.
- De zorgcultuur.
- De leerbegeleiding op schoolniveau.
- Het doelgericht gebruik van het leerlingvolgsysteem.
- De evaluatiepraktijk in de meeste vakken.
- De motivering van de attesten.

Wat betreft het algemeen beleid

- Het ondersteunend leiderschap.
- De toegankelijkheid van het directieteam.
- Het zelfevaluerend vermogen van de school.
- De gedragen visie.
- De overleg- en open communicatiecultuur.
- Het verzamelen en analyseren van gegevens met het oog op verbeteringsprocessen.
- De systematische aandacht voor kwaliteitszorg.
- De ontwikkelingsdynamiek van het evaluatiebeleid.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- Het onderzoekend en zelfsturend leren in een aantal vakken.
- De integratie van de preventieve leerbegeleiding in sommige vakken.
- De aandacht voor het evalueren van vaardigheden in sommige vakken.

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' voor alle structuuronderdelen.
- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.
- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG

Op de gecontroleerde overige regelgeving werden door het inspectieteam geen inbreuken voor verder gevolg door de onderwijsinspectie vastgesteld.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Luc MONDELAERS de inspecteur-verslaggever	Arthur TROCH de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	